

Jezioro Zegrzyńskie

**PRZEWODNIK
TURYSTYCZNY
REGIONU**

Przystań w sercu Mazowsza

Wydawca:

Starostwo Powiatowe w Legionowie
ul. gen. Władysława Sikorskiego 11, 05-119 Legionowo
tel. 22 7640 100, fax 22 7640 450
e-mail: promocja@powiat-legionowski.pl
www.powiat-legionowski.pl

ISBN 978-83-939956-4-6

Opracowanie merytoryczne:

BSB Jacek Kuryłowicz
ul. M. Wolfkego 7/24
01-494 Warszawa

Projekt i opracowanie graficzne:

EURO PILOT Sp. z o.o.
ul. Konarskiego 3
01-355 Warszawa
www.europilot.com.pl

Fotografie na okładce:

Piotr Żyła

Koordinacja projektu:

Wydział Kultury i Promocji
Starostwa Powiatowego w Legionowie

Spis treści

1. Witamy nad Jeziorem Zegrzyńskim.....	6
2. 50 lat temu, czyli jak powstało Jezioro Zegrzyńskie	10
3. ABC regionu	14
4. Jak dojechać nad Jezioro	20
5. Zegrzyńskie szlaki	24
6. Najlepsze z najlepszych	36
7. Sport i kultura.....	42
8. Atrakcje Jeziora Zegrzyńskiego	46
» Dla dzieci	48
» Dla aktywnych	49
» Dla miłośników relaksu	53
9. Jabłonna	56
» Krótka historia gminy	58
» Co trzeba zobaczyć	60
» W wolnym czasie	62
» Gdzie zjeść	62
» Gdzie się zatrzymać	63
10. Nieporęt.....	64
» Krótka historia gminy	66
» Co trzeba zobaczyć	66
» W wolnym czasie	68
» Gdzie zjeść	70
» Gdzie się zatrzymać	70

fot. Jacek Biegajski

11. Serock	72
» Krótka historia gminy	74
» Co trzeba zobaczyć	75
» W wolnym czasie	79
» Gdzie zjeść	77
» Gdzie się zatrzymać	78
12. Wieliszew	80
» Krótka historia gminy	82
» Co trzeba zobaczyć	83
» W wolnym czasie	84
» Gdzie zjeść	85
» Gdzie się zatrzymać	85
13. Legionowo	86
» Krótka historia gminy	88
» Co trzeba zobaczyć	89
» W wolnym czasie	90
» Muzeum Historyczne w Legionowie	91
» Gdzie zjeść	92
» Gdzie się zatrzymać	93
14. Szlak Polski Walczącej	94
» Szlak południowo-wschodni, znaki czarne	97
» Szlak centralny, znaki zielone	104
» Szlak północny, znaki czerwone	110
Notatki	144

1

fot. Andrzej Nowak

**Witamy nad
Jeziorem
Zegrzyńskim**

Witamy nad Jeziorem Zegrzyńskim

Jeśli chcą Państwo odpocząć nad wodą, gdzie poza plażami czeka na Państwa wiele atrakcji i trzymają Państwo w rękach ten przewodnik, to znaczy, że trafili Państwo w dziesiątkę!

Jeziro Zegrzyńskie jest największym sztucznym zbiornikiem na Mazowszu, położonym zaledwie 30 km od Warszawy. Akwen o powierzchni ponad trzech tysięcy hektarów i maksymalnej głębokości dziesięciu metrów obfituje w wiele gatunków ryb i przyciąga amatorów wędkowania. Jednak nie tylko dla nich ten region ma coś do zaoferowania, bowiem każdy odnajdzie tu odpowiednią dla siebie atrakcję. To tutaj łączy się historia i mnogość zabytków z nowoczesnością oferowaną przez ośrodki turystyczne. Tutaj wypoczną zarówno osoby poszukujące ciszy, spokoju i błogiego lenistwa, tacy, którzy szukają atrakcji dla dzieci, jak i ci, którzy nie potrafią usiedzieć w miejscu, a wolny czas spędzają w sposób aktywny.

Nad Jeziorem Zegrzyńskim można uprawiać wiele sportów wodnych, takich jak żeglarstwo, windsurfing, wakeboarding, kajakarstwo i wiele innych. Można tu także jeździć konno, na rowerze, czy spacerować po malowniczej okolicy. Jednak Jezioro Zegrzyńskie nie pustoszeje po sezonie wakacyjnym. Nawet zimą jest tu tłoczno. Jeśli tylko warunki pogodowe na to pozwalają, pojawiają się tu bojery, snowkiterzy i wędkarze podlodowi. Poza oferowanymi na co dzień atrakcjami, organizowane są tu imprezy plenerowe, z których najpopularniejszą jest największy na Mazowszu Festiwal Folkowo-Szantowy Szanty nad Zalewem.

Podsumowując, Jezioro Zegrzyńskie to idealne miejsce dla każdego, zapraszamy więc do odwiedzania tych malowniczych zakątków oraz do lektury niniejszego przewodnika, w którym zawarliśmy najważniejsze informacje na temat regionu i jego atrakcji.

Wszystkie aktualne informacje oraz pełna baza turystyczno-rekreacyjna regionu znajdują się na portalu jeziro.zegrzynskie.pl

Klub Mila to miejsce, o którym od dawna marzyłem. Na jego lokalizację wybrałem dawne schronisko PTTK w Zegrzynku, które darzę wielkim sentymentem, ponieważ tu zaczynałem 30 lat temu swoją żeglarską przygodę. Na wodach Jeziora Zegrzyńskiego nauczyłem się podstaw sztuki nautycznej, które wciąż wykorzystuję w żeglarskiej karierze. Nie znam lepszego miejsca na Mazowszu, zaledwie 30 km od Warszawy, które stwarza tak szerokie możliwości do uprawiania sportów wodnych, lądowych czy po prostu wypoczynku na łonie natury. Bajkowe otoczenie oraz ciekawa historia Zegrzynka sprawiają, że każdy znajdzie coś dla siebie, a Klub Mila oferuje nowoczesną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną oraz wysokiej klasy zaplecze hotelowe i gastronomiczne. Serdecznie zapraszam do Klubu Mila i nad Jezioro Zegrzyńskie.

Mateusz Kusznerewicz

2

fot. Paweł Kozarzewski

**50 lat temu, czyli
jak powstało
Jezioro Zegrzyńskie**

50 lat temu, czyli jak powstało Jezioro Zegrzyńskie

Z pewnością wciąż są wśród nas osoby, które pamiętają, że przed rokiem 1963 tutejszy krajobraz wyglądał zupełnie inaczej. W miejscu, gdzie obecnie znajduje się tzw. „patelnia” jeziora mieszkali ludzie. Według przekazów mieścili się tu także trzy obozy, w których osadzeni byli

*Czy wiesz, że...
stopień wodny Dębe miał
być pierwszym z czterech
stopni kaskady Bugu? Niestety
pozostałe stopnie nie zostały
nigdy wybudowane.*

więźniowie krótkoterminowi (to właśnie oni pracowali podczas oczyszczania terenu, który przeznaczony był na dno obecnego Jeziora Zegrzyńskiego). Niestety było to miejsce częstego wylewania wód Narwi i Bugu.

Pomysł wybudowania zapory i stworzenia Jeziora Zegrzyńskiego powstał w roku 1951, wtedy też określono przybliżoną lokalizację tego zbiornika. Siedem lat później tereny te odwiedził Józef Cyrankiewicz, ówczesny prezes Rady Ministrów. Prawdopodobnie wtedy podjęta została

fot. ze zbiorów „Hydroprojektu”

ostateczna decyzja o budowie zapory, której głównym zadaniem miało być zapobieganie powodziom w dorzeczu dolnej Narwi.

Inwestycja została zrealizowana w dwóch etapach. Pierwszy z nich obejmował wybudowanie jazu i przepławki dla ryb oraz wszystkich budynków mieszczących się poza korytem rzeki, na jej lewym brzegu. Drugi etap polegający na wykonaniu zapory, wymagał przegrodzenia Narwi i skierowania jej wód na jaz. Poza zaporą główną powstały również zapory boczne, jedenaście przepompowni do odwadniania terenów i wały ziemne na lewym brzegu rzeki.

*Czy wiesz, że...
przy zaporze znajduje się
miejsce na śluzę, która została
pierwotnie zaprojektowana,
jednak podczas realizacji
projektu z niej zrezygnowano?*

Przecięcie wstęgi nastąpiło przy okazji obchodów urodzin PRL-u – 22 lipca 1963 roku. Data ta została przyjęta jako oficjalna data powstania Jeziora Zegrzyńskiego.

3

fot. Kinga Czerwińska

ABC regionu

ABC regionu

Agroturystyka – w okolicach Jeziora Zegrzyńskiego zlokalizowane są liczne gospodarstwa agroturystyczne. Można tu nie tylko wypocząć w bliskości natury, ale także skosztować regionalnych potraw, czy zakupić własnoręczne wyroby i przetwory.

Bojery – pojazdy składające się z konstrukcji ślizgowej i żagla, przeznaczone do poruszania się po zamrożonym zbiorniku wodnym. Zimą jest to popularny sport na Jeziorze Zegrzyńskim.

Cud nad Wisłą – potoczna nazwa Bitwy Warszawskiej 1920 roku, która rozegrała została na przedpolach Warszawy. W Ossowie położonym w sąsiedztwie Jeziora Zegrzyńskiego co roku, w rocznicę wybuchu bitwy, odbywa się jej inscenizacja.

Dworzec kolejowy – we wrześniu w Legionowie został oddany do użytku nowy dworzec kolejowy, w którym znajdziecie Punkt Informacji Turystycznej oraz wypożyczalnię rowerów. Tam czekają na was publikacje turystyczne powiatu legionowskiego.

fol. Daniel Katkowski

Elektrownia wodna **Dębe** – elektrownia położona na stopniu wodnym Dębe, który spiętrza wodę na Jeziorze Zegrzyńskim. Jest ona nie tylko dostawcą prądu, ale pełni także ważną funkcję ekologiczną: zatrzymuje płynące Narwią śmieci i umożliwia ich wyłowienie.

Forty – wokół Jeziora Zegrzyńskiego znajduje się wiele pozostałości po fortyfikacjach obronnych powstałych na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku. Najpopularniejsze mieszczą się w Janówku oraz Beniaminowie.

Houseboating – pływające domki, czyli inaczej barki mieszkalne to coraz popularniejszy sposób na spędzanie wolnego czasu. Również nad Jezioro Zegrzyńskim coraz częściej pojawiają się tzw. houseboaty.

Jabłonna – gmina będąca członkiem Lokalnej Grupy Rybackiej Zalew Zegrzyński, znajdująca się w powiecie legionowskim, na granicy z Warszawą. Tutaj swoją rezydencję miał Stanisław August Poniatowski. Znajduje się tu także jedyne w okolicach Warszawy pole golfowe.

Kuligów – to malownicza wieś położona nad rozlewiskiem Bugu. Na tych pięknym terenach powstał Skansen, który przenosi w dawne czasy. Dla gości udostępniono przydrożną kuźnię, wiejską chatę, spichlerz, stodołę, oborę, dworek drobnoszlachecki oraz wozownię. Pomysłodawca przedsięwzięcia zakupił z własnych środków już ponad 1000 eksponatów, jednak jeszcze nie wszystkie zostały przewiezione do Kuligowa. Gromadzone przez lata eksponaty udostępniane są scenografom. „Zagrały” m.in. w filmie: „Zemsta” Andrzeja Wajdy, „Pornografia” i „Jasminum” Jana Jakuba Kolskiego. Przy budynkach stoją okazałe rzeźby autorstwa Marka Gołaszewskiego z Marek – samouka, który swoje dzieła wykonuje w drewnie za pomocą pily spalinowej.

WOPR – Legionowskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Grupa Ratowników działających wokół Jeziora Zegrzyńskiego i jego okolic. Pilnują oni bezpiecznego wypoczynku na tutejszych kąpieliskach. Warto zapamiętać numer kontaktowy do Legionowskiego WOPR: 601 100 100.

Mazur – coroczny Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich, organizowany w Wieliszewie położonym nad Jeziorem Zegrzyńskim.

Nieporęt – gmina z obszaru Lokalnej Grupy Rybackiej Zalew Zegrzyński, położona na południowym brzegu Jeziora Zegrzyńskiego. Plażę publiczną znajdującą się w tej gminie co roku odwiedzają tysiące turystów.

Outdoor – bardzo modny sposób spędzania wolnego czasu. Jak wskazuje nazwa, polega on na uprawianiu wszelkich aktywności na świeżym powietrzu. Może to być np. paintball, quady które oczywiście znajdziemy wokół Jeziora Zegrzyńskiego.

Paskuda Zegrzyńska – legendarny potwór żyjący w wodach Jeziora Zegrzyńskiego. Według przekazu świadków wygląda jak wielka dżdżownica z dużą głową i olbrzymimi uszami. Według relacji tych, którzy ją spotkali jest stworzeniem bardzo przyjaznym, ale tylko dla ludzi życzliwych.

Rowery – w powiecie legionowskim znajduje się ponad 300 km oznakowanych ścieżek rowerowych. To idealne miejsce dla miłośników tej dyscypliny sportu. Wszelkie informacje dotyczące bezpieczeństwa, wyposażenia oraz szlaków znajduje się na portalu turystycznym jezioro.zegrzynskie.pl

Serock – jedno z najstarszych miast na Mazowszu. Jego historia sięga aż 1065 roku. To właśnie tutaj ślub brał piłkarz Robert Lewandowski, a córka byłego prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewska wyprawiła wesele.

Tramwaj wodny – statek Warszawskich Linii Turystycznych, który co roku przez wszystkie weekendy sezonu letniego przewozi pasażerów z Warszawskiego Podzamcza, przez Jezioro Zegrzyńskie aż do moła w Serocku.

Wieliszew – najmłodsza, licząca zaledwie 60 lat gmina należąca do Lokalnej Grupy Rybackiej Zalew Zegrzyński. Położona nad Narwią, jest miejscem, gdzie co roku odbywa się największy na Mazowszu festiwal folkowo-szantowy Szanty na Zalewem.

Zapora – budowla na rzece Narew, której istnienie zawdzięcza Jezioro Zegrzyńskie. Powstała w 1963 roku i od tamtej pory funkcjonuje na niej Elektrownia Wodna Dębe.

Żeglarstwo – jeden z najpopularniejszych sportów wodnych na Jeziorze Zegrzyńskim. Latem tafla jeziora wypełniona jest białymi żaglami. Tutaj bowiem znajduje się wiele portów i wypożyczalni sprzętu wodnego, organizowane są także często regaty.

fot. Kinga Czerwińska

4

fot. Kinga Czerwińska

Jak dojechać nad Jezioro

Jak dojechać nad Jezioro

Jezioro Zegrzyńskie kusi mieszkańców okolicznych gmin i Warszawiaków przede wszystkim swoją bliskością, ale również łatwością dotarcia na tutejsze plaże. Dojechać tu można na kilka sposobów:

– samochodem: Jezioro położone jest zaledwie 30 kilometrów od centrum stolicy, dlatego też zmotoryzowani mogą przyjechać tu swoim autem,

*Czy wiesz, że...
w bliskiej odległości od Jeziora
Zegrzyńskiego znajduje się port
lotniczy Warszawa Modlin?
Wynosi ona niespełna 30 km.*

– autobusem podmiejskich linii autobusowych: obecnie w okolicach plaż znajdują się przystanki dwóch linii autobusowych (705 i 735), którymi dojechać można aż do stacji Metro Marymont. Jeśli chcielibyśmy odwiedzić plażę

przy os. 600-lecia w Wieliszewie, musimy dojechać do dworca PKP Legionowo i tam przesiąść się w linię lokalną L-9 lub L-10. Rozkład jazdy tych linii znajduje się na stronie ztm.waw.pl

– pociągiem Kolei Mazowieckich relacji Warszawa Gdańska–Tłuszcz, zwanym potocznie „Zegrzynkiem”. Wsiadamy na stacji Nieporęt, a stamtąd spacerem idziemy ok. 10-15 minut na Dziką Plażę. Rozkład jazdy dostępny jest na stronie mazowieckie.com.pl

– autobusami dalekobieżnymi, takimi jak PKS Ciechanów, czy PKS Pułtusk.

5

fot. Jacek Biegajski

Zegrzyńskie szlaki

Zegrzyńskie szlaki

Okolice Jeziora Zegrzyńskiego obfitują w liczne ścieżki i szlaki, zarówno piesze, jak i rowerowe. Wokół jeziora wyznaczone zostało dwanaście szlaków rowerowych. Oto one:

SZLAK KROSOWY

Jest to szlak oznaczony kolorem czerwonym, o długości 12 kilometrów. Swój początek ma w Rezerwacie „Jabłonna” i prowadzi przez Lasy Chotomowskie, Trzciany i Skierdy. Jest to szlak, który będzie atrakcyjny dla kolarzy przełajowych, którzy odnajdą tu także dwie oznaczone czarnym kolorem pętle. Jadąc szlakiem krosowym podziwiać możemy rzadko spotykaną w województwie mazowieckim dąbrowę. Po dojechaniu do Rajszewa warto zwrócić uwagę na starodrzew sosnowy, w którym w maju obserwować możemy piękne kobierce z konwalii. Jeśli zboczymy ze szlaku będziemy mogli zatrzymać się nad małym stawem powstałym po starej żwirowni lub zobaczyć szkótkę leśną Skierdy.

fot. Krzysztof Czarniecki

SZLAK NIEPORĘCKI

To jeden z najdłuższych szlaków nad Jeziorem Zegrzyńskim. Oznaczony kolorem żółtym ma długość ponad 42 kilometrów. Swój bieg zaczyna na Placu Wolności w Nieporęcie, by następnie przez Białobrzegi, Rynię, Siwek, Beniaminów, Dąbkowiznę, Wólkę Radzymińską, Izabelin, Zamostki Wołczyńskie i Lasy Dwernickie ponownie zaprowadzić nas do Nieporętu. Jest to szlak, który pozwala nam w ciągu jednej wycieczki poznać bardzo dużo ciekawych i atrakcyjnych zakątków gminy. Jadąc szlakiem nieporęckim możemy obserwować życie toczące się na jeziorze, skorzystać z kąpeli słonecznych, czy zatrzymać się przy Fortach Beniaminów. Dalej zobaczymy Jana Kazimierza, który jest okazałym dębem rosnącym przy trasie. Szlak możemy zakończyć na dwa sposoby: przejeżdżając przez Lasy Nieporęckie lub przy os. Dębiny skrócić w Trasę Narwiańską.

SZLAK POŁUDNIOWY

Ten najdłuższy szlak rowerowy Jeziora Zegrzyńskiego ma imponującą długość blisko 60 kilometrów. Oznaczony znakami zielonymi, swój początek ma przy stacji PKP Legionowo, by po przejechaniu przez dwie inne gminy zakreślić i skończyć swój bieg także w Legionowie. Nie jest to trasa łatwa ze względu na mocno zróżnicowaną nawierzchnię, zachęcamy jednak do jej pokonania, bowiem przy szlaku południowym znajdują się dwa warte uwagi punkty widokowe. Pierwszy z nich to kładka

dla pieszych nad Kanalem Żerańskim. Stąd zobaczyć możemy panoramę okolicy, a także położenie kanału. Drugi to wysoka wydma na południe od Józefowa, tuż obok okazałego dębu będącego pomnikiem przyrody. Istotnym elementem na trasie jest Zespół Pałacowo-Parkowy w Jabłonie, gdzie nie tylko możemy odpocząć patrząc na malowniczy krajobraz, ale także posilić się w tutejszej restauracji.

SZLAK SEROCKI

Żółty szlak o długości 35,5 km prowadzi nas przez najpiękniejsze zakątki gminy Serock. Wycieczkę rozpoczynamy na serockim rynku, skąd przez Wąwóz Szaniawskiego, Skubiankę i Rezerwat „Zegrze” podążamy do Moczydła, Wierzbicy i stamtąd wracamy znów na rynek. Po drodze zetkniemy się nie tylko z pięknymi widokami i przyrodą, ale również z historią i tradycją, ponieważ przy szlaku serockim znajdziemy wiele namacalnych śladów działalności naszych przodków. Przemierzając tę trasę warto zrobić sobie kilka postojów i zwiedzić najważniejsze zabytki, takie jak kościół parafialny, Barbarkę wraz z wąwozem u jej podnóża, zespół pałacowo-parkowy w Jadwisinie, czy ruiny dworku Szaniawskich.

SZLAK WIELISZEWSKI

Kolejna ścieżka prezentująca walory przyrodnicze i historyczne gminy. Rozpoczynający się w Wieliszewie czerwony szlak o długości 45 kilometrów prowadzi nas przez większość miejscowości w gminie. Startujemy w okolicach Urzędu Gminy, aby zaraz potem dojechać do dawnego Cmentarza Wieliszewskiego, a później do Uroczyska Poniatów. W Janówku nie możemy pominąć ceglano-ziemnego Fortu IV. Następnie czeka nas trudniejszy odcinek na łąkach Krubińskich, ale zaraz później droga znów jest łagodna, a do Wieliszewa docieramy brzegiem Jeziora Wieliszewskiego.

SZLAK WSCHODNI

Krótki, bo o długości zaledwie 18 kilometrów szlak niebieski umożliwi nam zachwycenie się naturalnym krajobrazem, tak rzadko występującym w bliskim sąsiedztwie dużych aglomeracji. Wyruszamy z miejscowości Łacha, a następnie przejeżdżamy przez Gąsiorowo, Tusin, Nową Wieś, Kanię Polską i Cupel, na koniec znów trafiając do Łachy. Po drodze mamy okazję zobaczyć uroczyska Superunki i Bindugi, nadburzańskie i nadnarwiańskie łąki, a nawet podejrzyć codzienne życie bociana białego.

SZLAK ZACHODNI

Mówi się, że jest on uzupełnieniem szlaku wieliszewskiego. Jest to szlak żółty, rozpoczynający się przy stacji PKP Janówek, który prowadzi nas trzydziestopięciokilometrową trasą, umożliwiającą nie tylko podziwianie pięknego krajobrazu, ale także zabytków w Górze. Szlak zachodni dociera do miejscowego jeziora, gdzie amatorzy wędkarstwa mogą zatrzymać się na łowisku Specjalnym „Okoń”. Osobom lubiącym jazdę konną polecamy odwiedzenie stajni „Klucz”.

TRASA LIWIECKA

Niespełna dziewięciokilometrowy szlak niebieski, mocno związany z wypoczynkiem nad wodą. Wyruszający z Nieporętu i przebiegający przez Białobrzegi, Rynię aż po most na Rządzy prowadzi nas brzegiem Jeziora Zegrzyńskiego, dzięki czemu możemy przez prawie całą drogę przyglądać się tętniącemu na wodzie życiu. Atrakcjami dostępnymi na trasie jest m.in. Cmentarz Żołnierzy Radzieckich, a także możliwość zacycia kąpieli i skorzystania z uroków tutejszych plaż.

fol. Starostwo Powiatowe w Legionowie

fot. Jacek Biegajski

TRASA NADWIŚLAŃSKA

Jest to szlak prowadzący wzdłuż wału po prawej stronie Wisły. Ciągnie się przez blisko 15 kilometrów od piaskarni aż do granicy powiatów legionowskiego i nowodworskiego. Usytuowanie trasy bardzo sprzyja możliwości obserwowania krajobrazu. Ponadto, po przejechaniu pierwszego kilometra możemy lekko zboczyć ze szlaku, aby znaleźć się na terenie jabłonowskiego pałacu. Kolejnym ciekawym punktem jest pole golfowe w Rajszewie. Trasa nadwiślańska jest idealną drogą także dla ornitologów i miłośników podglądania dzikiej przyrody, ponieważ biegnie przez dwa rezerваты, w których gniazduje wiele gatunków ptaków.

TRASA NARWIAŃSKA

Ten czerwony szlak o długości 25 kilometrów jest nierozzerwalnie związany z wodą. Biegnie w pobliżu Kanału Żerańskiego, Jeziora Zegrzyńskiego i Narwi, prowadząc nas przez dwa z trzech głównych mostów regionu. Trasa biegnie od Kobiątki, przez Nieporęt, Zegrze Południowe, Borową Górę, Serock, Łachę i Gąsiorowo. Po drodze możemy zatrzymać się w Serocku, aby podziwiać jego zabytki, szczególnie polecamy jednak postoje w dwóch punktach widokowych. Pierwszy z nich znajduje się w rejonie fortu Zegrze, z którego rozciąga się widok na całe Jezioro Zegrzyńskie.

Drugi natomiast mieści się na moście na Narwi na wysokości Wierzbicy. Możemy tu podziwiać malowniczy krajobraz zachodniego brzegu rzeki.

TRASA OBWODOWA

Trasa idealna dla osób, które poza spędzaniem czasu na rowerze chcą poleżeć na plaży lub wykąpać się w wodach Narwi. Prowadzi wzdłuż wału od Zegrza Południowego aż do wsi Góra. I choć trasa może wydawać się monotonna, istnieje wiele miejsc, gdzie możemy na chwilę z niej zbroczyć w poszukiwaniu atrakcji, np. „zahaczyć” o rezerwat Wieliszewskie Łęgi; przy ujściu Kanału Komornickiego do Narwi udamy się podglądać bobry, zobaczymy także słynny stopień wodny Dębe, któremu istnienie zawdzięcza Jezioro Zegrzyńskie, a na koniec zwiedzimy ruiny z XVIII w. we wsi Góra.

TRASA PUŁTUSKA

Trzydzieści dwa kilometry czarnej trasy od stacji PKP Warszawa Choszczówka przez Legionowo, Skrzeszew, Dębe, Izbicę i Guty do Zabłocia. Jest to trasa łatwa, głównie prowadząca przez lasy. Trasa pułtuska to ścieżka raczej przyrodnicza, jedyne zabytki, które można zobaczyć lekko z niej zbaczając to willa Kozłówka w Legionowie i fort Dębe.

fol. Kasia Leszczyńska

WIELISZEWSKA TRASA CROSSOWA

Prawdziwa gratka dla amatorów nieco ostrzejszej jazdy na dwóch kółkach. Otwarta 5 października 2013 roku trasa o długości 12,5 kilometra to pierwsza tego typu ścieżka w okolicach Warszawy. Wiele krótkich zjazdów i podjazdów sprawia, że jest to trasa wymagająca umiejętności technicznych od jej użytkowników. Zlokalizowana jest w lasach na pograniczu Legionowa i gminy Wieliszew, swój start ma w Alei Róż. Wieliszewską Trasę Crossową testowali: zwycięzca Tour de Polonge Cezary Zamana oraz najbardziej utytułowana kobieta w historii MTB Gunn-Rita Dahle Flesjaa.

EUROVELO 11

Jest to międzynarodowa trasa, która przecina także region Jeziora Zegrzyńskiego. Na tym terenie ma ona długość 27 kilometrów, a swój początek ma w dzielnicy Choszczówka, na granicy Warszawy i gminy Jabłonna. Kończy się w miejscowości Zabłocie w gminie Serock. Trasa pro-

wadzi przez malownicze tereny, zahaczając po drodze o jabłonowskie lasy, obrzeża Nieporętu i łąki gmin Wieliszew i Serock. Oczywiście, poruszając się tym szlakiem nie możemy ominąć Narwi i Jeziora wraz z zaporą w miejscowości Dębe.

Nad Jeziorem Zegrzyńskim przygotowane zostały także trasy dla miłośników przemieszczania się na własnych nogach. Serdecznie polecamy spacerować po ścieżkach pieszych, wśród których znajdują się m. in.:

ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA W JADWISINIE

Serocki szlak pieszy prowadzący wzdłuż Jeziora Zegrzyńskiego. Jego długość wynosi 2,5 kilometra. Spacer zaczynamy na końcu ulicy Rybaki, a następnie idąc obok Rezerwatu Jadwisin docieramy do Wąwozu Szaniawskiego. Po drodze ustawionych zostało wiele tablic zawierających ciekawe informacje o tutejszej faunie i florze. Dzieci znajdą po drodze dwie gry dydaktyczne, dzięki którym poznają mieszkańców Jeziora Zegrzyńskiego oraz okolicznych rezerwatów.

fot. UMiG Serock

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZA W JABŁONNIE

Zespół pałacowo-parkowy w Jabłonnie obfituje w różnorodne gatunki drzew i krzewów. Znajduje się w nim także wiele pomników przyrody. Dlatego też została tu wyznaczona ścieżka, która prowadzi nas przez park ukazując aż pięćdziesiąt cztery pomniki przyrody i ponad stuletni drzewostan. Poza roślinnością możemy tu podziwiać wiele gatunków ptaków, a przy odrobinie szczęścia spotkamy także dokazujące wśród drzew wiewiórki.

Poza trasami rowerowymi i pieszymi, region Jeziora Zegrzyńskiego przecinają także szlaki historyczne, jak np. Szlak Księżąt Mazowieckich, Mazowiecki Szlak Literacki, czy Szlak Wodny Króla Stefana Batorego. Pierwszy z nich obejmuje duży obszar od Bugu i Narwi do Bzury i Rawki oraz od Płocka po okolice Radomia. Jednym z punktów na szlaku jest położony w okolicach Jeziora Zegrzyńskiego Serock. Znajdują się tu blisko związane z księżętami mazowieckimi kościół parafialny ufundowany przez Janusza III Stanisława oraz wczesnośredniowieczne grodzisko Barbarka.

Mazowiecki Szlak Literacki łączy swoimi trasami trzydzieści miast i wsi związanych z twórczością wybitnych polskich pisarzy i poetów, którzy w mieście tu swoje korzenie lub tu tworzyli. Z Serockiem związani byli Włodzimierz Wolski (urodzony w tym właśnie mieście, obecnie jest patronem tutejszego Powiatowego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych) oraz Jerzy Szaniawski, który urodził się w Zegrzynku, tu dorastał i tworzył. Na jego cześć nazwany został rezerwat przyrody - Wąwóz Szaniawskiego, który otacza ruiny dworku rodziny Szaniawskich.

Przez Narew oraz Jezioro Zegrzyńskie przebiega także trasa Szlaku Wodnego Stefana Batorego, która swój początek ma na Wiśle, przy Zamku Królewskim w Warszawie. Później prowadzi on Kanątem Żerańskim, przez Jezioro Zegrzyńskie i dalej Narwią aż do Kanału Augustowskiego. Okazuje się, że król Stefan Batory często bywał w miastach znajdujących się na szlaku, w tym także w Nieporęcie i Serocku.

Mapy tras rowerowych dostępne są na stronie jezioro.zegrzynskie.pl

fol. Krzysztof Czarnecki

6

**Najlepsze
z najlepszych**

Najlepsze z najlepszych

W każdym mieście, czy gminie znajdują się miejsca, które obowiązkowo należy zobaczyć i zwiedzić. Podobnie jest w gminach otaczających Jezioro Zegrzyńskie. Praktycznie każda z nich ma swoją peretkę, której nie sposób przeoczyć. Oto one:

SKANSEN W KULIGOWIE

Jeśli chcemy przenieść się w przeszłość i dowiedzieć się, jak wyglądało życie w nadbużańskiej wsi, skansen w Kuligowie jest miejscem, które koniecznie trzeba odwiedzić. Położony zaledwie 40 km od Warszawy obiekt kusi zapachem siana, malowniczym widokiem, smakiem wiejskiego jadła oraz możliwością zobaczenia starodawnych przyrządów, wykorzystywanych niegdyś na wsi. To tutaj można sprawdzić, jak działała w przeszłości przydrożna kuźnia, jak wyglądała wiejska chata, spichlerz, stodoła, obora, wozownia oraz drobnoszlachecki dworek. Jednak oglądanie to nie wszystko. Skansen w Kuligowie oferuje przepyszne jedzenie i wiele atrakcji. Odbywają się tam takie imprezy, jak na przykład plenery malarsko-rzeźbiarskie, po których organizowane są wystawy. Trasa wielu rajdów na orientację, zarówno rowerowych, jak i samochodowych przebiega także przez teren skansenu. Ponadto miłośnicy ryb spotykają się tu cyklicznie na wydarzeniu o wdzięcznej nazwie: „Rybka lubi pływać”. Przyjeżdżając nad Jezioro Zegrzyńskie pamiętajmy więc o wpisaniu skansenu w Kuligowie na listę miejsc do odwiedzenia.

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY W JABŁONNIE

Istniejący od XV wieku park, w sercu którego mieści się malowniczy pałac to duma gminy Jabłonna. Pierwotnie jego właścicielami byli biskupi płoccy, którzy stworzyli tu swoją letnią rezydencję. Dopiero w 1773 roku teren odkupił Michał Poniatowski, który zaplanował stworzenie tam eleganckiej rezydencji pałacowo-parkowej zaprojektowanej przez samego Dominika Merliniego, królewskiego architekta. W latach 70-tych i 80-tych XVIII w. barokowy ogród zamienił się w angielski park krajobrazowy za sprawą Szymona Bogumiła Zuga. Do dziś przetrwały niektóre ze stworzonych przez niego pawilonów, jak np. oranżeria, pawilon chiński i grota romantyczna. 1794 rok był dla pałacu momentem kolejnej zmiany właściciela, wtedy właśnie posiadłość odziedziczył książę Józef Poniatowski. Po jego tragicznej śmierci pałac wraz z parkiem

przeszedł na własność jego siostry Teresy Tyszkiewiczowej. Przez lata rezydencja miała jeszcze wielu właścicieli, z których każdy pozostawił po sobie ślad. Jednym z takich śladów jest łuk triumfalny, który ku czci księcia Józefa Poniatowskiego postawiony został na zlecenie Anny z Tyszkiewiczów.

Niestety w 1944 roku pałac został spalony przez wojska niemieckie. Jedenaście lat później teren przejęła Polska Akademia Nauk, która zajęła się odbudową zniszczonych budowli. Obecnie na terenie zespołu pałacowo-parkowego znajduje się ogólnodostępny park wraz ze ścieżką przyrodniczą. Pawilon gościnny przekształcony został na hotel, a w podziemiach pałacu mieści się restauracja. Swoje biura ma tutaj Polska Akademia Nauk, a w pałacu odbywają się konferencje, wesela i liczne festiwale. Najpopularniejszy jest Festiwal Nauki, o którym piszemy w kolejnym rozdziale.

DZIKA PLAŻA W NIEPORĘCIE

Jedna z trzech publicznych plaż Jeziora Zegrzyńskiego, która dziś dzika jest tylko z nazwy. Jej modernizacja zakończyła się w 2010 roku, wtedy też nastąpiło jej oficjalne otwarcie. Obecnie plaża ta to nie tylko miejsce, gdzie możemy poleżeć na piasku i korzystać z kąpielii słonecznych. Znajduje się tu strzeżone kąpielisko, boiska do siatkówki plażowej oraz ścieżki spacerowe. Specjalnie z myślą o najmłodszych użytkownikach Dzikiej Plaży powstał bezpieczny plac zabaw, na którym postawiono wiele kolorowych zabawek sprawnościowych. Tuż obok, dla nieco starszych, rozstawiona została mini-siłownia. Jedną z atrakcji Dzikiej Plaży jest moło. Spełnia ono przede wszystkim funkcję traktu spacerowego, można jednak tutaj także zacumować łódkę. Obiekt wyposażony jest w pełne zaplecze sanitarne. W pobliżu moła znajdują się nie tylko toalety, ale także natryski, z których można skorzystać za niewielką opłatą.

Dzika Plaża i jej okolice sprzyjają także uprawianiu sportów wodnych. Latem można wypożyczyć tutaj rowerki wodne i kajaki, łódzie spacerowe i motorówki. Zimą w okolicach tej właśnie plaży pojawiają się bojery oraz osoby uprawiające snowkiting. Nad bezpieczeństwem osób tu wypoczywających czuwają ratownicy Legionowskiego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.

Warto wspomnieć także o położeniu Dzikiej Plaży. Znajduje się ona bowiem najbliżej Warszawy, a dotrzeć do niej można nie tylko samochodem, ale także pociągiem czy autobusem. Sprawia to, że w ciepłe dni odpoczywają tu tysiące osób – zarówno okolicznych mieszkańców, jak i Warszawiaków.

RYNEK MIEJSKI W SEROCKU

Serocki rynek stanowi centralny punkt miasta. Jego układ wskazuje na pozostałość miasta lokowanego w średniowieczu na prawie chełmińskim. W samym sercu rynku znajduje się Ratusz. Został on wybudowany w I połowie XV w. W tym właśnie budynku od początku jego istnienia zasiadała rada miasta wraz z burmistrzem, jednak początkowo swoją siedzibę miała

Czy wiesz, że...
*w XV w. rynek w Serocku
był o 70% większy niż rynek
w Warszawie?*

tam również ława sądowa. Liczne wojny oraz wielki pożar miasta z roku 1893 niemal zupełnie zniszczyły to piękne miasto. 50 lat temu, po powstaniu Jeziora Zegrzyńskiego okalające rynek kamienice oraz ratusz zostały odbudowane zgodnie z ich pierwotnym kształtem.

Rynek Miejski w Serocku nie tylko zachwyca swoją urodą, jest również idealnym miejscem startu wszystkich wycieczek po jednym z najstarszych miast Mazowsza. W bezpośrednim sąsiedztwie tego miejsca znajdują się m.in. plaża miejska, Grodzisko Barbarka, dom, w którym mieszkał Picasso oraz zabytkowy Kościół Parafialny.

fot. Paweł Kozarzewski

7

Kultura i sport

Festiwale, konkursy

Jezioro Zegrzyńskie zapewnia nie tylko atrakcje związane z odpoczynkiem czy uprawianiem sportów. Organizowane są tu liczne festyny, pikniki, zawody sportowe, konkursy i festiwale. Kilka z nich na stałe wpisało się w zegrzyński kalendarz imprez. Wśród nich znajdują się:

MIĘDZYNARODOWE SPOTKANIA FOLKLORYSTYCZNE „KUPALNOCKA”

Jest to festiwal, podczas którego spotykają się ludzie z całego świata, aby razem promować i poznawać zwyczaje, obrzędy i kulturę różnych państw. W czasie jego trwania na scenie występują artyści z najdalszych zakątków świata. Pierwsza Kupalnocka zorganizowana została w 1992 roku

*Czy wiesz, że...
przez dwadzieścia lat istnienia
festiwalu „Kupalnocka”
na scenie pojawili się artyści
z 37 krajów z całego świata?*

i od tamtej pory co roku gromadzi na serockim rynku wielu widzów. Dotychczas zaprezentowały się tu zespoły ludowe z Włoch, Białorusi, Grecji, Ukrainy, Meksyku, Malezji, Czarnogóry, Rumunii i wielu innych państw.

fot. Andrzej Nowak

fol. Andrzej Nowak

MISTRZOSTWA POLSKI W TAŃCACH POLSKICH MAZUR OGÓLNOPOLSKI KONKURS W TAŃCACH POLSKICH MAZUR

Organizowany od 2000 roku konkurs, w 2002 roku po raz pierwszy zagościł w Wieliszewie i tu pozostał do dziś. Co roku zjeżdżają się tu tancerze z całej Polski, aby rywalizować o miano najlepszych. Zawodnicy podzieleni na siedem kategorii wiekowych prezentują swoje umiejętności w takich tańcach jak kujawiak, oberek, polka, mazur i krakowiak.

FESTIWAL NAUKI

Jak mówi hasło przewodnie festiwalu: *brak inwestycji w naukę to inwestycja w ignorancję*. Twórcy i organizatorzy Festiwalu Nauki, odbywającego się od siedemnastu lat, działają zgonie z tym hasłem i dbają o to, aby wszyscy uczestnicy wydarzenia chłonili naukę przez zabawę.

Co roku w jeden z wrześniowych weekendów na tereny zespołu pałacowo-parkowego w Jabłonie przyjeżdżają przedstawiciele m.in. najlepszych polskich uczelni, aby poprzez doświadczenia i eksperymenty pokazać zwiedzającym zasady, którymi rządzi się świat.

FESTIWAL MUZYKI KAMERALNEJ I ORGANOWEJ

Cykliczna impreza poświęcona w całości muzyce poważnej. Po raz pierwszy zorganizowana została w 2005 roku i do tego czasu z festiwalu lokalnego przekształciła się w imprezę o zasięgu ogólnopolskim. Obecnie do udziału w tym przedsięwzięciu zgłaszają się muzycy nie tylko z Polski, ale również z zagranicy.

8

fot. Kinga Czerwińska

Atrakcje Jeziora Zegrzyńskiego

Atrakcje Jeziora Zegrzyńskiego

DLA DZIECI

Jeśli mamy dzieci i chcemy im zaplanować czas na świeżym powietrzu z dala od komputera, wystarczy je zabrać nad Jezioro Zegrzyńskie, gdzie czeka na nie moc atrakcji. W szczególności polecamy:

PARK LINOWY

Idealne miejsce dla tych, którzy lubią wspinać się. Nie trzeba być mocno wysportowanym, aby skorzystać z tego typu atrakcji. Wystarczy chęci, kask i odpowiednio przygotowane miejsce. Liny rozwieszone na różnych wysokościach gwarantują niezapomnianą zabawę, a różnorodne przeszkody sprawią, że taka zabawa nigdy się nie znudzi.

PLACE ZABAW

Gdzie dzieci będą bawić się lepiej niż na bezpiecznym placu zabaw? Nad Jeziorem Zegrzyńskim z pewnością takich miejsc nie brakuje! Kolorowe place zabaw, rozwijające wyobraźnię dzieci zabawki i przede wszystkim dbałość o bezpieczeństwo maluchów – to wszystko można znaleźć na jednym z takich miejsc w okolicy. Bezpośrednio

fot. Starostwo Powiatowe w Legionowie

nad Jeziorem bezpieczne place zabaw znajdują się przy Dzikiej Plaży w Nieporęcie, Plaży Miejskiej w Serocku i Plaży przy os. 600-lecia w Wieliszewie. Pozostałe place zabaw wymienione zostały na stronie jezioro.zegrzynskie.pl w zakładce „Dla dzieci”.

DLA AKTYWNYCH

Jeziorno Zegrzyńskie i jego okolice to raj dla osób, które swój wolny czas spędzają w ruchu. Liczne boiska, ścieżki pieszo-rowerowe, wypożyczalnie sprzętu oraz szkółki uprawiania sportów wodnych sprawiają, że nad Jezioro przyjeżdżają miłośnicy aktywnego wypoczynku. Jakie sporty można tu uprawiać? Oto nasze propozycje:

BOJERY

Wielu osobom wydaje się, że z nadejściem zimy i mrozów z Jeziora Zegrzyńskiego znikają żagle. Nic bardziej mylnego! Owszem, nie znajdziemy tu żadnej żagłówki, możemy jednak zobaczyć wiele bojerów. Bojer to zimowa wersja łodzi napędzanej wiatrem. Żagiel przymocowany jest do konstrukcji ślizgowej, w której się leży. Są to bardzo lekkie pojazdy, które osiągają bardzo duże prędkości. Bardzo ważne jest, aby przed samodzielnym uprawianiem tego sportu odbyć szkolenie pod okiem doświadczonego instruktora.

foto. Jacek Biegajski

JAZDA KONNA

Wszyscy, którzy kochają zwierzęta i aktywne spędzanie wolnego czasu z pewnością odnajdą swoje miejsce wśród koni. Jak mawiają instruktorzy jazdy konnej: nigdy nie jest za późno na naukę tej dyscypliny. Uprawianie rekreacyjnej jazdy konnej niesie ze sobą wiele korzyści. Poza tym, że miło spędzamy czas i obcujemy z przyrodą, dbamy także o swoje zdrowie i kondycję.

KAJAKARSTWO

Kajakarstwo, które wywodzi się z Ameryki Północnej, ma wielu fanów na całym świecie. Do uprawiania tego sportu potrzebny jest kajak, czyli niewielka łódka z jednym lub dwoma miejscami do siedzenia i wiosła o dwóch piórach. W ostatnich czasach modne zrobiły się sptywy kajakowe. Także nad Jezioro Zegrzyńskim czas spędza wielu amatorów tego sportu. Nie trzeba tu jednak przyjeżdżać z własnym kajakiem – wokół jeziora znajduje się wiele wypożyczalni sprzętu wodnego.

KITESURFING

Jest to dyscyplina sportu zbliżona do windsurfingu. Tu także używamy deski (z tą różnicą, że kitesurfer ma ją przyczepioną do nóg), jednak zamiast żagla ją napędzającego mamy przyczepiony do tułowia latawiec. Jeśli warunki pogodowe nam sprzyjają, możemy nie tylko śli-

zgać się po powierzchni wody, ale też wznieść się na wysokość nawet kilku metrów. Pamiętajmy jednak, że jest to sport ekstremalny i zanim zaczniemy go uprawiać potrzebujemy kilku lekcji pod okiem doświadczonego instruktora.

SNOWKITING

Kolejny sport dla amatorów zimowego szaleństwa. Kiedy warstwa śniegu na lodzie jest za gruba, żeby korzystać z bojerów, warto zaopatrzyć się w snowboard (ewentualnie narty) i kilkumetrowy latawiec. Przy odpowiednim wietrze latawiec pociągnie nas za sobą sprawiając wiele frajdy. Jeśli chcemy spotkać snowkite'ów nad Jeziorem Zegrzyńskim, najlepiej udać się na Dziką Plażę. Przy dobrych warunkach pogodowych i odrobinie szczęścia, zobaczymy blisko 30 różnokolorowych latawców.

WAKEBOARDING

Do uprawiania wakeboardingu niezbędne jest kilka rzeczy: deska, odpowiednia lina, łódka (lub wyciąg) i oczywiście woda. Mówi się, że jest to połączenie trzech sportów: surfingu, nart wodnych i snowboardingu. Jeśli więc ktoś miał do czynienia z którymś z nich, wakeboarding nie powinien sprawić mu problemu. W Krubinie znajdującym się w okolicy Jeziora Zegrzyńskiego funkcjonuje wyciąg do wakeboardu.

WĘDKARSTWO

Jeziro Zegrzyńskie jest miejscem, gdzie wędkować można zarówno latem, jak i zimą. Różnorodność gatunków zamieszkujących te wody sprawia, że wędkarzy można tu spotkać właściwie wszędzie. Latem ryby można łowić z brzegu i z łódki, a kiedy zimą tafła jeziora pokrywa się lodem wielu śmiałków łowi w przeręblu. „Upolować” można tu takie gatunki jak karaś, karp, leszcz, lin, płoć, okoń, sandacz, sum, czy szczupak.

Wokół Jeziora Zegrzyńskiego działa wiele kótek wędkarskich. Organizowane są także często zawody, podczas których można złowić naprawdę grube ryby.

WINDSURFING

Mówi się, że windsurfing to jeden z najmłodszych sportów na świecie. Najprościej rzecz ujmując jest to sport polegający na pływaniu na

desce surfingowej z przymocowanym żaglem, napędzanej siłą wiatru. Z każdym sezonem coraz więcej osób próbuje swoich sił w tej dyscyplinie. Również nad Jeziorem Zegrzyńskim znaleźć możemy wielu sympatyków tego sportu. Latem, przy sprzyjającej pogodzie woda potrafi mienić się od różnokolorowych żagli. Początkujący mogą skorzystać z pomocy instruktorów w licznych szkółkach, a doświadczeni windsurferzy wypożyczyć sprzęt w jednej z wypożyczalni zlokalizowanych na brzegach Jeziora Zegrzyńskiego.

WYPRAWY PIESZE I ROWEROWE

Co zrobić kiedy nie chce nam się leżeć na kocu i nie jesteśmy amatorami sportów wodnych, a do dyspozycji mamy tylko rower, albo nasze własne nogi? Wyruszyć na wycieczkę zegrzyńskimi szlakami!

Wokół samego Jeziora Zegrzyńskiego znajduje się ponad 350 km wyznaczonych tras rowerowych. Możemy także wybrać się na spacer po malowniczej okolicy, która oferuje nie tylko piękne krajobrazy, ale też wiele atrakcji. Pełen opis ścieżek znajduje się w rozdziale Zegrzyńskie szlaki.

fot. Daniel Katkowski

ŻEGLARSTWO

Żaglówki, które niegdyś służyły wyłącznie jako środki transportu, dziś spełniają głównie funkcję rekreacyjną. Dla jednych jest to sposób na spędzanie wolnego czasu, drudzy traktują je jako życiową pasję. Często odbywają się tutaj regaty, funkcjonuje tu też wiele wypożyczalni, gdzie możemy wypożyczyć żaglówkę i z jej pokładu cieszyć się urokami tego miejsca.

DLA MIŁOŚNIKÓW RELAKSU

Jezioro Zegrzyńskie jest idealnym miejscem nie tylko dla osób aktywnych. Można tu także wypocząć na ręczniku, statku lub zrelaksować się w jednym z okolicznych SPA. Oto nasze propozycje:

PLAŻE

„Leniuchy” mogą odpocząć na jednej z tutejszych plaż. W zasadzie każdy ośrodek położony nad brzegiem jeziora posiada własną plażę, jednak wyznaczone kąpieliska, na których dyżurują ratownicy WOPR znajdują się tylko przy plażach publicznych, które zlokalizowane są w Nieporęcie, Serocku i Wieliszewie.

Dzika Plaża w Nieporęcie – miejsce wypoczynku tysięcy osób. Tu poza wodą i piaskiem znajdują się ścieżki spacerowe, bezpieczny plac zabaw dla dzieci, boiska do siatkówki plażowej oraz węzeł sanitarny.

Mniej więcej pośrodku plaży usytuowane zostało drewniane molo o długości 30 metrów. W pobliżu plaży znajdują się sklepy, punkty gastronomiczne oraz wypożyczalnie sprzętu wodnego. Dojechać tutaj można nie tylko samochodem czy rowerem, ale także komunikacją miejską – autobusami i pociągami podmiejskimi.

Plaża Miejska w Serocku – położona jest zaledwie 5 min piechotą od Rynku. Na powierzchni 10 000 m² znajdują się (poza samą plażą oczywiście) boiska do siatkówki plażowej, boisko do koszykówki ze sztuczną nawierzchnią oraz stoły do ping-ponga. Zamiast mola w Serocku znajduje się pomost pływający, a ścieżki na całym terenie zastępują drewniane kładki, które z powodziem mogą spełniać rolę siedzisk.

Plaża przy os. 600-lecia w Wieliszewie – jedna z największych plaż Jeziora Zegrzyńskiego, położona nad brzegiem Narwi. Została zmodernizowana w 2013 roku, dzięki czemu znajduje się na niej bezpieczny plac zabaw, boisko do siatkówki plażowej, stoły do tenisa stołowego, ścieżki spacerowe oraz pomost. Plaża ta jest miejscem, gdzie organizowanych jest wiele imprez plenerowych. Najpopularniejszą z nich jest Festiwal Folkowo-Szantowy Szanty nad Zalewem.

fot. UMIG Serock

SPA

Mówi się, że nie ma lepszego sposobu na relaks niż masaż lub zabieg kosmetyczny. Teorię tę możemy sprawdzić nad Jeziorcem Zegrzyńskim w hotelach, które w swojej ofercie mają zabiegi SPA.

REJSY WYCIEZKOWE

Zamiast leżeć na plaży, można zażyć relaksu podczas rejsu po Jeziorze Zegrzyńskim. Zarówno przy Dzikiej Plaży w Nieporęcie, jak i przy Plaży Miejskiej w Serocku można wsiąść na jeden ze statków wycieczkowych i rozkoszować się ciszą oraz widokami z jego pokładu. A jeśli marzy nam się dłuższy rejs, możemy w trakcie wakacji skorzystać z oferty Warszawskich Linii Turystycznych i przy płynąć Zefirem do Serocka spod samego Zamku Królewskiego w Warszawie.

Jabłonna

9

fot. Stefan Wojciechowski

Jabłonna

Granicząca z Warszawą gmina Jabłonna określana jest jako zielone miejsce z tradycjami. Bogata historia tego regionu pozostawiła po sobie wiele śladów w postaci zabytków oraz miejsc pamięci, a duża powierzchnia lasów i liczne rezerваты sprawiają, że jest to gmina zielona.

Jest to idealne miejsce do życia, o czym przekonało się ponad 15 tysięcy mieszkańców Gminy Jabłonna, wśród których znajdują się takie sławy jak Andrzej Krzywy, lider zespołu De Mono oraz Jarosław Boberek, aktora którego głos możemy usłyszeć w wielu filmach z dubbingiem.

KRÓTKA HISTORIA GMINY

Historia gminy Jabłonna sięga początków czternastego wieku. Początkowo nazwa gminy, odnosząca się do licznych tutaj sadów jabłoniowych, brzmiała Jabłonowo. Jabłonna bardzo szybko stała się siedzibą biskupów płockich. Pierwszy pałac wybudowany został na początku XVI w., a już w 1774 roku biskup Michał Jerzy Poniatowski odkupił go, aby przekształcić w rezydencję pałacowo-ogrodową. Kolejna właścicielka pałacu, Anna z Tyszkiewiczów 1 voto Potocka, 2 voto Dunin Wąsowiczowa, która otrzymała go w testamencie, całkowicie przebudowała pałac, zmieniła układ parku i wzbogaciła teren o kilka

Czy wiesz, że...
rezerваты i lasy stanowią blisko 50% powierzchni gminy Jabłonna?

fol. Krzysztof Pietrzak

nowych budowli, m.in. na jej zlecenie powstał Łuk Triumfalny. Ostatni właściciel, Maurycy Potocki, był wielkim fanem łowiectwa i to właśnie on organizował tu słynne jabłonowskie polowania.

W czasie wojny w Jabłonie swoją siedzibę miała Kwatera Główna Armii „Modlin”. W trakcie działań zbrojnych zarówno pałac, jak i kościół parafialny zostały doszczętnie zniszczone. Na szczęście właściciele tych dóbr zabrali najcenniejsze dzieła sztuki i przewieźli je do Warszawy. Po wojnie udało się odbudować zniszczone budynki.

Obecny kształt gmina uzyskała w 1977 roku. Właśnie wtedy jej część włączona została do Warszawy.

fol. Beata Dudek

CO TRZEBA ZOBACZYĆ

W Jabłonie obowiązkowo musimy zwiedzić Dom Zjazdów i Konferencji PAN, czyli zespół pałacowo-parkowy (opisany w rozdziale Najlepsze o najlepszych). Naszej uwadze nie może także umknąć budynek Urzędu Gminy, znajdujący się naprzeciwko bramy parku. Powstał on w 1834 roku, a jego przeznaczeniem była karczma z zajazdem (stąd jego potoczna nazwa Stara Karczma) oraz kuźnia. Doszczętnie zniszczony podczas wojny, odbudowany w połowie XX w., jest dziś siedzibą władz gminy.

Czy wiesz, że...
budynek, w którym dziś mieści się Urząd Gminy Jabłonna pierwotnie pełnił funkcję karczmy i kuźni?

Czy wiesz, że...
w roku 2012, kiedy poziom Wisły był bardzo niski, woda odkryła tu wiele skarbów? Jednym ze znalezisk była dwustuletnia łódź, którą prawdopodobnie pływał ksiądz Józef Poniatowski.

Pomiędzy pocztą a Urzędem Gminy znajduje się skwer Alfego i Skiby. Warto zatrzymać się na chwilę pod pomnikiem upamiętniającym Mieczysława Stepnowskiego „Alfę” i Stanisława Felickiego „Skibę”. Byli oni żołnierzami Armii Krajowej, którzy zginęli podczas transportu broni w 1943 roku.

Naszej uwadze nie może także umknąć budynek Urzędu Gminy, znajdujący się naprzeciwko bramy parku. Powstał on w 1834 roku, a jego przeznaczeniem była karczma z zajazdem (stąd jego po-

toczna nazwa Stara Karczma) oraz kuźnia. Doszczętnie zniszczony podczas wojny, odbudowany w połowie XX w., jest dziś siedzibą władz gminy.

Innym budynkiem wartym uwagi jest poczta w Jabłonie. Plac położony około kilometra od bramy pałacu, początkowo pełnił funkcję poczty konnej. Z czasem powstał budynek stacji pocztowej wraz z oficyną. Do dziś przetrwała jedynie poczta, której wnętrza zachowały swój pierwotny charakter.

W gminie Jabłonna należy także zobaczyć dwa kościoły parafialne. Pierwszy z nich, mieszczący się w samej Jabłonie, tuż obok zespołu pałacowo-parkowego, powstał w 1921 r. Świątynia wybudowana została zgodnie z projektem Józefa Sadyńskiego. Zaledwie 23 lata od powstania parafii kościół został zniszczony, a na jego odbudowę parafianie musieli czekać do roku 1954.

Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Chotomowie założony został jeszcze przed 1387 rokiem. Początkowo drewniany budynek, w drugiej połowie XIX wieku przekształcony został na styl neogotycki. Tak jak kościół parafialny w Jabłonie, chotomowska świątynia zburzona została podczas II wojny światowej.

Znacznie dalej, w znajdującej się na granicy gminy Bożej Woli możemy zwiedzić ruiny fortu XVIII Twierdzy Modlin. Wokół Jeziora Zegrzyńskiego

znajduje się wiele pozostałości umocnień tzw. pierścienia zewnętrznego twierdzy. Fort w Bożej Woli miał być ostatnim z dziesięciu fortów w tej okolicy. Niestety nie został ukończony, ponieważ trzy lata po rozpoczęciu budowy twierdzę zdobyły wojska niemieckie.

W WOLNYM CZASIE

Jeśli po zwiedzaniu gminy Jabłonna mamy trochę wolnego czasu, który chcemy dobrze wykorzystać, przede wszystkim możemy wybrać się na wycieczkę pieszą lub rowerową, na przykład wzdłuż wału wiślanego. Jest to bardzo przyjemna trasa, która pozwala na obserwację tutejszej fauny i flory.

Warto także odwiedzić pole golfowe w Rajszewie. Jest to jedyny tego typu obiekt w okolicach Warszawy i jednocześnie najstarszy w całej Polsce. Pole położone jest nad Wisłą, w środku Parku Narodowego Ławice Kępińskie. Poza grą można tu także podziwiać stare dęby i wierzby płaczące oraz osiany dwunastoma jeziorkami krajobraz.

GDZIE ZJEŚĆ

☉ PAŁAC W JABŁONNIE

Jabłonna, ul. Modlińska 110, tel. 22 782 44 33, palacjablonna.pl

☉ KEBAB KING

Jabłonna, ul. Zegrzyńska 15, tel. 22 316 37 37, kebabking.com.pl

GDZIE SIĘ ZATRZYMAĆ

☉ PAŁAC W JABŁONNIE

Jabłonna, ul. Modlińska 110, tel. 22 782 44 33, palacjablonna.pl

10

Nieporęt

Nieporęt

Położona bezpośrednio nad tzw. „patelnią” Jeziora Żegrzyńskiego gmina, latem przyciąga rzesze turystów. To tu istnieje najwięcej portów, wypożyczalni sprzętu wodnego, szkółek sportów wodnych oraz ośrodków wypoczynkowych i konferencyjnych. Poza tym jest to miejsce nad jeziorem, do którego najłatwiej dojechać z Warszawy.

Gmina Nieporęt przyciąga swoim urokiem, zachęcając także do osiedlenia się tu na dłużej. Korzenie zapuścił tu m.in. słynny dziennikarz Wojciech Mann.

KRÓTKA HISTORIA GMINY

Początki gminy Nieporęt sięgają drugiej połowy XIII w. Wówczas powstała nieporęcka parafia, a tereny te były osadą bartniczą. Jednak już w 1526 roku Nieporęt, po śmierci ostatnich książąt mazowieckich, stał się królewską przysługą. A kiedy za sprawą Zygmunta III Wazy stolica została przeniesiona do Warszawy, tereny te zostały miejscem usytuowania dworu myśliwskiego. Sprzyjała temu nie tylko tutejsza bujna fauna i flora, ale także możliwość stworzenia wodnego szlaku łączącego tę gminę z Warszawą. Zygmunt III Waza zauważył możliwość utworzenia kanału z cieków wodnych, których wiele znajdowało się w puszczy nadnarwiańskiej. Tak właśnie powstał Kanał Królewski, dziś noszący nazwę Kanału Żerańskiego.

CO TRZEBA ZOBACZYĆ

Niewątpliwie jednym z najważniejszych zabytków gminy Nieporęt jest Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Przypuszcza się, że jego budowa zakończyła się w 1667 roku, a sfinansowana została przez Jana Kazimierza II Wazę jako podziękowanie za zwycięstwo nad Szwedami. Pierwotnie barokowa świątynia postawiona została na planie krzyża łacińskiego, jednak w XVIII wieku jej bryła musiała zostać zmieniona ze względu na pękające mury. Wewnątrz kościoła umieszczone zostały trzy neobarokowe ołtarze, marmurowa chrzcielnica z 1881 roku oraz organy zainstalowane w 1964 roku. Brama kościoła jest jednocześnie dzwonnica, w której zamontowane są dwa dzwony. Od 1962 r. kościół ten wpisany jest do rejestru zabytków.

Zaraz obok znajdziemy osiemnastowieczny cmentarz, na którym wciąż istnieją groby nawet z 1829 roku. W najstarszej części cmentarza, „na górcie”,

fol. Foto Media Art

początkowo stała kaplica, na której miejscu dziś stoi krzyż misyjny datowany na 14 września 1906 r.

W gminie Nieporęt nie możemy przeoczyć fortu murowano-ziemnego w Benjaminowie. Znajdziemy go przy trasie łączącej miejscowości Nieporęt i Radzymin. Ten wybudowany na terenie o powierzchni 60 hektarów fort ma kształt pięcioboku. Zaraz po zakończeniu jego budowy został wcielony w system obronny Warszawskiego Rejonu Fortecznego, nie został jednak nigdy wykorzystany w trakcie walk, bowiem w 1915 roku ogłoszono przetarg na jego rozbrojenie. Kiedy w tym samym roku fort miał zostać przejęty przez Niemców, wycofujący się Rosjanie odpalili ładunki wybuchowe. Dzięki temu obiekt stracił na przydatności. Po wojnie pełnił funkcję magazynową i w ten sposób działał wiele lat. Przez lata był wykorzystywany także jako schron, zaplecze szkoleniowe i miejsce przetrzymywania więźniów.

Czy wiesz, że...
teren fortu w Benjaminowie był planem zdjęciowym popularnego serialu „Czas honoru”?

Teren gminy Nieporęt jest bogaty w pomniki i miejsca pamięci. W pobliżu kościoła parafialnego znajduje się figura Matki Boskiej Pocieszycielki Strapionych, która ufundowana została przez Jakóba Dębkowskiego. Mężczyzna ten był zesłany do obozu pracy na Sybir. Figura jest jego sposobem podziękowania za ocalenie i bezpieczny powrót do domu. Ponadto można tu znaleźć między innymi figurę św. Jana Chrzyciela, tablicę upamiętniającą działalność Szarych Szeregów, pomnik „Alfy” i „Skiby” w Stanisławowie Pierwszym, pomnik 28. Pułku Strzelców Kaniowskich w Wólce Radzymińskiej oraz mogiłę Nieznanego Żołnierza w Nieporęcie.

W WOLNYM CZASIE

Gmina Nieporęt może nam zaoferować szeroki wachlarz możliwości spędzania wolnego czasu w atrakcyjny sposób. Poza spacerami po zapewniającej piękne widoki okolicy, mamy do wyboru mnóstwo aktywności związanych

Czy wiesz, że...
na terenie restauracji Parasol mieszczącej się w sąsiedztwie Dzikiej Plaży znajduje się jedyna w Polsce piętrowa karuzela wenecka?

z samą wodą. Możemy poleżeć na Dzikiej Plaży, ale także wypożyczyć rower wodny, kajak lub łódkę. Jest to także miejsce, gdzie możemy uprawiać praktycznie wszystkie sporty wodne: windsurfing, wędkarstwo, kitesurfing, żeglarstwo

i wiele innych. Zimą natomiast możemy skorzystać z bojerów, podziwiać snowkiterów lub się do nich przyłączyć, a na brzegu jeziora ulepić bałwana.

Dzieci z pewnością nie będą się tu nudzić. Do dyspozycji mają plac zabaw, mini zoo, park linowy i mini wesołe miasteczko.

GDZIE ZJEŚĆ

☉ COUNTRY SALOON

Białobrzegi, ul. Spacerowa 35, tel. 22 211 51 00, promenadacountry.pl

☉ RANCHO BENA

Stanisławów Pierwszy, ul. Brukowa 16, tel. 22 793 33 89, ranchobena.pl

☉ DOLCE VITA

Nieporęt, Rynek 1A, tel. 22 774 81 61, dolcevita-nieporet.pl

☉ KARCZMA KLEPISKO

Nieporęt, Zegrzyńska 10A, tel. 22 772 30 10, klepisko.pl

☉ MARINA DIANA

Białobrzegi, ul. Wczasowa 24, tel. 22 768 01 41, marinadiana.pl

☉ RESTAURACJA PARASOL

Nieporęt, Zegrzyńska 10E, tel. 532 551 585, resaturacjaparasol.pl

☉ **PIZZERIA NEWPORT**

Nieporęt, Rynek 2, tel. 22 772 41 79

☉ **BARKA**

Nieporęt, ul. Zegrzyńska (Dzika Plaża), tel. 609 444 779, water-club.pl

GDZIE SIĘ ZATRZYMAĆ

☉ **TWINS BED&BREAKFAST**

Nieporęt, ul. Jana Kazimierza 363, tel. 22 772 31 71, pensjonat.waw.pl

☉ **HOTEL 500**

Zegrze Południowe, ul. Warszawska 31A, tel. 22 774 66 66, hotel500.com.pl

☉ **HOTEL MARINA DIANA *****

Białobrzegi, ul. Wczasowa 24, tel. 22 768 01 41, marinadiana.pl

☉ **HOTEL FOLWARK KLEPISKO**

Nieporęt, ul. Zegrzyńska 10A, tel. 22 765 41 87, folwarkklepisko.pl

☉ **VILLA MALIBU**

Zegrze Południowe, ul. Warszawska 43, tel. 22 767 90 22, villamalibu.pl

☉ **ZAJAZD ROSS**

Nieporęt, ul. Jana Kazimierza 259, tel. 22 784 82 99, zajazdross.pl

☉ **HOTEL PARASOL**

Nieporęt, ul. Zegrzyńska 10E, tel. 532 551 585, restauracjaparasol.pl

☉ **OŚRODEK ALLIANZ**

Rynia, ul. Główna 1, tel. 22 767 55 15, allianz-rynia.pl

☉ **CENTRUM KONFERENCYJNO-REKREACYJNE PROMENADA**

Białobrzegi, ul. Spacerowa 35, tel. 22 211 51 00, promenadacountry.pl

☉ **REWITA WDW RYNIA**

Białobrzegi, ul. Wczasowa 59, tel. 22 188 51 80, rewita.pl/wdw-rynia

☉ **OŚRODEK SZKOLENIOWY IRSS**

Białobrzegi, ul. Wczasowa 15A, tel. 22 774 87 94, osrodek.irss.pl

☉ **RANCHO BENA**

Stanisławów Pierwszy, ul. Brukowa 16, tel. 22 793 33 89, ranchobena.pl

☉ **RHOTEL MARIO & SALA BANKIETOWA**

Zegrze Południowe, ul. Warszawska 32, tel. 601 842 947, 722 114 402, www.salamario.pl

Serock

11

Serock

Serock jest magicznym miejscem o średniowiecznej tradycji. Położony naprzeciw ujścia Bugu do Narwi oraz nad malowniczym brzegiem Jeziora Zegrzyńskiego cieszy pięknymi widokami oraz wieloma miejscami, które obowiązkowo trzeba zobaczyć będąc w okolicy.

KRÓTKA HISTORIA GMINY

Serock to najstarsze ze wszystkich opisanych w tym przewodniku miast. Jego historia sięga aż 1065 roku. Wówczas był on jednym z grodów książęcych, które otrzymał klasztor benedyktynów w Mogilnie. Położenie Serocka nad rzeką oraz szlak ładowy, który prowadził na Ruś i do Prus były zdecydowanym atutem grodu. Ponadto u jego podnóża mieszkali rzemieślnicy, którzy mocno przyczynili się do rozwoju urbanistycznego tego obszaru. Prawa miejskie po raz pierwszy Serock otrzymał w 1417 roku, a niedługo później na rynku powstał ratusz.

W niemalże wszystkich walkach o Warszawę, Serock znajdował się w rejonie objętym działaniami wojennymi, przez co został doszczętnie zniszczony. W XIX wieku miasto to zostało zdegradowane poprzez odebranie mu praw

fol. UMIG Serock

mięskich, które udało się odzyskać dopiero w 1922 roku. Również podczas II wojny światowej Serock mocno ucierpiało. Miasto zostało prawie całkowicie wyludnione.

fol. Michał Sobiech

mięskich, które udało się odzyskać dopiero w 1922 roku. Również podczas II wojny światowej Serock mocno ucierpiało. Miasto zostało prawie całkowicie wyludnione.

Czy wiesz, że...
nazwa gminy ewoluowała przez wiele lat? Na przestrzeni wieków brzmiała ona: Syrozch, Syroczech, Seroczec, a w końcu ostatecznie przyjęto nazwę Serock.

Obecny kształt gminy w dużej mierze wiąże się z istniejącym od 1963 roku Jeziolem Zegrzyńskim. Powstały ośrodki turystyczne, odbudowane zostały zniszczone budynki, a Serock stał się miejscem chętnie odwiedzanym przez turystów.

CO TRZEBA ZOBACZYĆ

Gmina Serock to okolica pełna ciekawych miejsc wartych odwiedzenia. Niewątpliwie należy do nich Rynek znajdujący się w sercu miasta, który jest idealnym punktem do rozpoczęcia wycieczek po tym rejonie. Opisany on został w rozdziale Najlepsze z najlepszych. Z rynku możemy udać się na spacer, aby po kilku minutach dojść do kościoła parafialnego. Budynek stoi na skarpie, skąd możemy podziwiać przepiękny widok na rzekę. Sam kościół jest najstarszym zabytkiem na całym obszarze opisanym w tym przewodniku. Kiedy wejdziemy do wnętrza świątyni to, co zobaczymy z pewnością zaprze

Czy wiesz, że...
w kościele parafialnym
w Serocku ślub wzięli piłkarz
Robert Lewandowski i Anna
Stachurska?

Nieco dalej znajdziemy makietę istniejącego tu w XI wieku grodziska Barbarka. To właśnie tutaj mieszkali rzemieślnicy przyczyniający się do rozwoju gminy. Ludzie tu żyjący wytwarzali ceramiczne narzędzia, hodowali zwierzęta i towili ryby. Gotowe produkty przekazywali na rzecz grodu, a to, co zostało wykorzystywali podczas wymiany handlowej. Dotychczas, podczas badań archeologicznych odkryto w tym miejscu ponad 200 przedmiotów, które pozwoliły dowiedzieć się, jak niegdyś wyglądało życie nad Narwią.

W gminie Serock znajduje się także kilka pałaców lub pozostałości po nich. W Wąwozie Szaniawskiego znajdziemy ruiny dworku Szaniawskich. Rodzina ta znalazła się tutaj ponieważ Adam Zygmunt objął posadę dyrektora tutejszego młyna. Wraz z żoną Wandą, a później także synem Jerzym mieszkał w drewnianym dworku położonym niedaleko jego miejsca pracy. Kiedy młyn spłonął Szaniawscy założyli w Jadwisinie lotnisko, do którego przyjeżdżali m.in. Maria Konopnicka, Józef Ignacy Kraszewski i Eliza Orzeszkowa. Stopniowo dworek rozrastał się, w ramach remontu wymienione

nam dech w piersiach. Późnobarokowy ołtarz, ostrołukowe portale, kolebkowe sklepienie i rokokowe ołtarze boczne sprawiają, że widok ten na długo zapadnie nam w pamięć.

fol. Marta Rosolska

zostały schody z drewnianych na betonowe. Dziś tylko one świadczą o tętniącym tu dawniej życiu, bowiem w 1977 roku budynek w niewyjaśnionych okolicznościach zajął się ogniem i wszystko (poza betonowymi schodami) doszczętnie spłonęło.

Kolejny jadvisiński pałac był własnością Jadwigi i Macieja Radziwiłłów. Wokół pałacu utworzony został park krajobrazowy, z którego później powstał rezerwat Jadwisin. Po II wojnie światowej pałac przeszedł na własność Ministerstwa Oświaty. Obecnie rodzina Radziwiłłów stara się odzyskać majątek. Na czas postępowania obiekt zamknięto dla turystów.

Ostatni z serockich pałaców położony jest nad samym Jeziorem Zegrzyńskim. Jest to pałac Krasińskich w Zegrzu Północnym. Wybudowany został w 1849 roku w neorenesansowym stylu na zamówienie Stanisława Krasińskiego. Przez lata przechodził z rąk do rąk. Najpierw trafił w ręce Radziwiłłów, by później zostać przekształconym w część twierdzy Zegrze. Po wojnie mieszkańcami pałacu byli komendanci Centrum Wyszkozenia Łączności. Dziś, nazwany Pałacem Zegrzyńskim pełni funkcję turystyczną – znajduje się tu restauracja i hotel.

W WOLNYM CZASIE

Serock to nie tylko wspaniałe zabytki. Możemy tu znaleźć wiele bardzo ładnych miejsc, idealnych na spacer. Poza tym piękna plaża miejska z kąpieliskiem strzeżonym, boiskami i placem zabaw skłania do odpoczynku nad brzegiem Narwi.

Również funkcjonujące w tej gminie ośrodki mają nam wiele do zaoferowania. Poza noclegami i posiłkami mogą zaproponować baseny, kręgielnie, dyskoteki, a Hotel Warszawianka dodatkowo kusi aquaparkiem.

GDZIE ZJEŚĆ

☉ ZAJAZD POD ŻŁOTYM OKONEM

Serock, ul. Warszawska 49, tel. 22 782 69 59, zlotyokon.pl

☉ RESTAURACJA BOSMAN

Serock, ul. Rynek 13, tel. 22 782 67 69

☉ **GÓRALSKA CHATA**

Serock, Jachranka 77, tel. 22 768 94 61, chatagoralska.com.pl

☉ **YACHT CLUB**

Serock, Jachranka 77, tel. 22 768 95 60, yachtclub.com.pl

☉ **ZŁOTY LIN**

Serock, Wierzbica 9, tel. 22 782 66 33, 512 208 239, zlotylin.pl

☉ **PIZZERIA DIABOLICA**

Serock, ul. Pułtуска 50, tel. 602 378 823

GDZIE SIĘ ZATRZYMAĆ

☉ **CSK NICOLA**

Serock, ul. Wyzwolenia 61, tel. 22 782 62 83, cksnicola.pl

☉ **HOTEL WARSZAWIANKA WELLNESS & SPA******

Serock, Jachranka 77, tel. 22 768 90 00, warszawianka.pl

☉ **HOTEL ZŁOTY LIN**

Serock, Wierzbica 9, tel. 22 782 74 73, zlotylin.pl

☉ **HOTEL*** PAN TADEUSZ**

Serock, ul. Miłosza 20, tel. 22 782 99 00, pantadeusz.pl

☉ **PAŁAC ZEGRZYŃSKI**

Zegrze, ul. Groszkowskiego 3, tel. 22 793 12 75, palac-zegrzynski.pl

☉ **CA' DEL BOSCO – VILLA ITALIANA**

Izbica, ul. Polna 16, tel. 22 225 57 02, cadelbosco.pl

☉ **WINDSOR PALACE HOTEL & CONFERENCE CENTER******

Serock, Jachranka 75, tel. 22 782 87 87, windsorhotel.pl

☉ **HOTEL NARVIL CONFERENCE & SPA******

Serock, Miłosza 14a, tel. 22 566 10 00, hotelnarvil.pl

☉ **KLUB MILA**

Jadwisin, ul. Szaniawskiego 56, tel. 22 782 73 02, klubmila.pl

☉ **CENTRUM SZKOLEŃ I KONFERENCJI GEOVITA W JADWISINIE**

Jadwisin, ul. Ogrodowa 31, tel. 22 782 74 74, geovita.pl

☉ **LIPOWY PRZYŁĄDEK**

Łacha, ul. Mazowiecka 75, tel. 22 782 72 64, lipowy-przyladek.pl

☉ **CENTRUM BADAŃ I EDUKACJI STATYSTYCZNEJ GUS**

Serock, Jachranka 81, tel. 22 768 13 94, stat.gov.pl

☉ **OŚRODEK SZKOLENIOWO-WYPOCZYNKOWY ZETOM**

Serock, Jachranka 76a, tel. 22 768 11 92, zetom.info

☉ **CSK**

Serock, Jachranka 73, tel. 22 768 11 08, csk-jachranka.pl

☉ **KSSIP OS DĘBE**

Dębe, tel. 22 774 20 62, codkos.pl

☉ **GREEN PARK CONFERENCE CENTRE**

Serock, ul. Wyzwolenia 63, tel. 22 782 78 87, osrodekszkoleniowy.pl

☉ **EXPLORIS**

Serock, ul. Wyzwolenia 57, tel. 22 782 83 60, exploris.pl

☉ **LAWENDA PARK HOTEL**

Serock, Jachranka 74, tel. 601 556 686, jachranka.pl

☉ **AGROTURYSTYKA JOLANTA I TADEUSZ MAŁKIEWICZ**

Serock, Marynino 49, tel. 783 481 345

☉ **AGROTURYSTYKA MARIA I LESZEK CHRZANOWSCY**

Jadwisin, ul. Szkolna 9, tel. 500 899 203, 730 059 917,

agroturystykajadwisin.mazowsze.pl

☉ **STAJNIA NAD ŁĄKAMI**

Gąsiorowo, ul. Tusińska 46a, tel. 866 642 160, nadlakami.pl

☉ **AGROTURYSTYKA JADWIGA TYSKA**

Serock, Zabłocie 29, tel. 22 782 72 07

☉ **AGROTURYSTYKA REGINA RATAJ**

Łacha, ul. Wyszowska 13, tel. 22 782 75 24

☉ **GNIAZDO**

Stasi Las, ul. Jutrzenki 14, tel. 603 286 229, gniazdo.pl

12

Wieliszew

Wieliszew

Jedynie 30 km od Warszawy, nad rzeką Narwią, pomiędzy Jeziorem Zegrzyńskim a zaporą w Dębie, położona jest gmina Wieliszew. Jest to miejsce, do którego co roku przyjeżdżają setki letników. Jedna z największych plaż w okolicy oraz wiele możliwości na spędzenie wolnego czasu sprawiają, że wszyscy chętnie tu przyjeżdżają wypocząć.

KRÓTKA HISTORIA GMINY

Gmina Wieliszew jest najmłodszą gminą tego regionu. Powstała w 1973 roku. Początkowo nazywała się Skrzyszew, a dopiero w 1996 roku przyjęła obecną nazwę. Choć historia samej gminy jest stosunkowo krótka, osadnictwo na tym terenie istniało już 8000 lat p.n.e. Pierwsze wzmianki na temat obszaru gminy znajdują się w dokumentach kościelnych. W 1387 roku ówczesny biskup płocki nakazał wybudowanie tutaj kościoła parafialnego. Drewniane świątynie trawiły kolejne pożary. Dopiero w 1962 roku zakończyła się budowa kościoła murowanego. Niestety z zabytków zachowały się tylko spiżowe dzwony, dziś już nieczynne. Podczas I wojny światowej zostały zdjęte, ponieważ miały zostać przetopione na armaty. Po wojnie odnaleziono je jednak w Austrii, skąd wróciły do Wieliszewa.

fol. Ryszard Smulik

fol. Starostwo Powiatowe w Legionowie

CO TRZEBA ZOBACZYĆ

Zagłębiem zabytków wartych zobaczenia w gminie Wieliszew jest wieś Góra. Znajdują się tu ruiny pałacu Potockich, który powstał około 1780 roku. Jego pierwszym właścicielem był książę Stanisław Potocki, a piętnaście lat później pałac przeszedł na własność Ludwika Szymona Gutkowskiego. Pod jego rządami rezydencja kwitła, aż do drugiej połowy XIX wieku, kiedy przebudowano ją na letnią rezydencję arcybiskupów prawosławnych. Niestety w trakcie II wojny światowej pałac został doszczętnie zniszczony i dziś w Górze możemy oglądać tylko jego ruiny.

W gminie Wieliszew znajdują się także pozostałości rosyjskich fortów. Podobnie jak fort w Bożej Woli należały one do zewnętrznego pierścienia obronnego Twierdzy Modlin. Grupa Forteczna Janówek składa się z Fortu IV, który powstał w 1887 roku i dwóch umocnień fortu nr XVII, które do dziś zachowały swój imponujący wygląd.

Czy wiesz, że...
*na terenie fortów w Janówku
 odbywają się mistrzostwa
 Polski we wspinaczce
 krótkodystansowej?*

Można tu poleżeć na malowniczej plaży, spacerować lub jeździć rowerem po okolicy, jeździć konno w jednej ze stadnin, łowić ryby, a nawet nauczyć się latać na paralotni.

W Wieliszewie znajduje się także wiele działek letniskowych, co świadczy o tym, że jest to miejsce, do którego warto wracać.

fol. Leszek Blachnio

W WOLNYM CZASIE

Gmina Wieliszew, podobnie jak Nieporęt jest miejscem dla każdego, ponieważ każdy znajdzie tu atrakcję dla siebie. Można tu

fol. Paweł Kozarzewski

GDZIE ZJEŚĆ

☉ BAR LEŚNY

Skrzeszew, ul. Nasielska 17, tel. 22 782 31 40

GDZIE SIĘ ZATRZYMAĆ

☉ RIVIERA KONFERENCJE & WESELA

*Olszewnica Nowa, ul. Nowodworska 32, tel. 339 280 890 ,
 www.riviera-sala.pl*

☉ STAJNIA KLUCZ

Skrzeszew, Janiny 81-87, tel. 881 012 331, www.stajniaklucz.waw.pl

13

Legionowo

Legionowo

Legionowo liczy ponad 55 tysięcy mieszkańców. Zajmuje 1360 ha położonych w północnej części województwa mazowieckiego, ok. 20 km od centrum Warszawy. Legionowo leży na szlakach komunikacyjnych łączących Warszawę z Gdańskiem (linia kolejowa) i Pojezierzem Mazurskim (droga krajowa nr 61). Tylko 7 km dzieli miasto od Jeziora Zegrzyńskiego - tradycyjnego miejsca wypoczynku mieszkańców Warszawy i okolic. Atrakcyjność inwestycyjną Legionowa podnosi nie tylko bliskość stolicy, ale też funkcja powiatowego centrum edukacji, ochrony zdrowia, kultury, handlu i usług. Jest to także miejsce koncentracji instytucji otoczenia biznesu, takich jak banki, firmy ubezpieczeniowe, leasingowe, kancelarie prawnicze, biura rachunkowe.

fol. Beata Dudek

KRÓTKA HISTORIA MIASTA

Geneza Legionowa sięga 1877 roku, kiedy to w dobrach rodu Potockich oddano do użytku stację kolejową klasy IV - Jabłonna (w 1934 roku nazwano ją Legionowem). Przygotowania do wybudowania linii kolejowej i utworzenia stacji Towarzystwo Drogi Żelaznej Nadwiślańskiej rozpoczęło już na początku lat 70. XIX wieku. Przeznaczeniem linii było połączenie rosyjskich twierdz: Modlina, Warszawy i Dęblina oraz transport podolskiego zboża do portów nadbałtyckich. Drewniana stacja Jabłonna była jedną z dwudziestu czterech stacji na całej linii nadwiślańskiej od Kowla do Mławy. Ostatnim jej reliktem w Legionowie jest drewniana budka dróżnicza z 1877 roku, stojąca przy tzw. starym trakcie na Kozłówce.

Przy stacji kolejowej, która stała się podstawowym czynnikiem miastotwórczym, już od początku lat 80. XIX wieku zaczęło kształtować się letnisko Gucin. Powstało w obrębie obecnych ulic Piłsudskiego - Kościuszki - Warszawskiej. Nazwa letniska wywodzi się od imienia Augusta hr. Potockiego, nazwanego potocznie Guciem. Hrabia żyjący w latach 1847 - 1905 rozparcelował część dóbr położonych przy stacji z przeznaczeniem na działki. W 1885 roku na terenie letniska liczącego 49 morgów 28 prętów wzniesiono pięć drewnianych willi.

Poza koleją i letniskiem istotnym czynnikiem miastotwórczym okazał się garnizon rosyjski, którego początki sięgają 1892 roku. Wówczas władze carskie wykupiły od Augusta hr. Potockiego tereny leżące na północ od stacji kolejowej. W tym samym roku przystąpiono do budowy kilkudziesięciu drewnianych koszarowców. Intensywne tempo prac pozwoliło już jesienią 1892 roku sformować w Jabłonce dwa rezerwowe pułki piechoty: 192. Drohiczyński i 193. Wawerski. Drugi zasadniczy etap rozbudowy legionowskiego garnizonu przypada na 1897 rok. W pobliżu folwarku Kozłówka wzniesiono wówczas mury kompleksu koszarowy dla 4. Batalionu Kolejowego. 25 marca 1899 roku koszarom położonym przy stacji Jabłonna car Mikołaj II nadał nazwę.

Wydarzenia z lat 1877-1918 zdeterminowały rozwój przestrzenny przyszłego Legionowa. Cechą wspólną letniska, koszar i huty szkła było położenie w bezpośrednim sąsiedztwie stacji kolejowej. Tu też należy doszukiwać się załączków terytorialnych przyszłego Legionowa.

fot. Daniel Katkowski

CO TRZEBA ZOBACZYĆ

Do najcenniejszych i najstarszych obiektów zabytkowych Legionowa zaliczyć należy:

- zespół willowo-parkowy “Kozłówka” przy ul. Smereka, składający się z willi murowano-drewnianej wzniesionej ok. 1885 roku i otaczającego ją parku krajobrazowego,
- pierwszy urząd gminy Legionowo mieścił się w willi przy ul. Mickiewicza 23. Dziś ten zabytkowy budynek jest siedzibą Muzeum Historycznego w Legionowie,
- kompleks koszarowych budynków z czerwonej cegły, dawnego garnizonu carskiego wzniesiony w 1897 r. w sąsiedztwie “Kozłówki”,
- zabytki architektury XX- lecia międzywojennego, tzw. stylu dworkowego, nawiązujące do dawnych szlacheckich dworków, reprezentują willa

“Orawka” przy ul. Jagiellońskiej oraz “Willa Bratki” - dziś siedziba Muzeum Historycznego w Legionowie oraz wille przy ulicach: Warszawskiej, Jagiellońskiej (willa „Róża”), Cypriana Kamila Norwida, a także kamienica przy ul. Mikołaja Kopernika, zbudowana przez słynnego kompozytora Jerzego Petersburskiego.

Czy wiesz, że...
pierwszą ścieżkę rowerową wybudowano w Legionowie w 2005 roku, przy ul. Polnej? Od tego czasu miasto systematycznie zwiększa liczbę dróg dla rowerzystów, łącząc je w gęstą sieć, po której płynnie można przemieszczać się na terenie całego miasta.

W WOLNYM CZASIE

Choć sieć dróg rowerowych już jest gęsta, miasto ciągle rozwija się w tym kierunku. Ścieżki rowerowe doprowadzą nas do Jeziora Zegrzyńskiego – na plażę w Nieporęcie (ok. 1 h) i w Wieliszewie (ok. 40 min), a stąd wzdłuż Narwi do zapory w Dębem.

Legionowo można uznać za przyjazne rowerzystom nie tylko za sprawą licznych ścieżek rowerowych. Od 2011 roku w mieście działa także bezpłatna wypożyczalnia rowerów. W swoich zasobach posiada ona 94 rowery, w tym 13 rowerów dziecięcych. 18 rowerów zaopatrzonych jest w foteliki dla dzieci, a 4 rowery mają zamontowane wózki-przyczepki do przewożenia dzieci. Z rowerami można wypożyczyć również kaski, zapinki i kamizelki odbłaskowe. W 2016 roku dzięki zaangażowaniu Powiatu Legionowskiego powstała filia wypożyczalni rowerów w Punkcie Informacji Turystycznej przy PKP Legionowo.

MUZEUM HISTORYCZNE W LEGIONOWIE

Początki Muzeum Historycznego w Legionowie sięgają 10 listopada 2001 r., kiedy powołane zostały Zbiory Historyczne Miasta Legionowo. Organizacyjnie stanowiły one komórkę Wydziału Kultury i Promocji Urzędu Miasta Legionowo. Miejszem stałej ekspozycji poświęconej dziejom Legionowa były pomieszczenia w zabytkowej willi przy ul. Mickiewicza 23, wzniesionej na początku lat 30. XX w. w stylu dworkowym. Po uzyskaniu środków unijnych, obok zabytkowej willi, zbudowany został nowoczesny pawilon wystawienniczy. Ekspozycje tu prezentowane dotyczą historii miasta, szczególnie jego korzeni – od chwili powstania stacji Jabłonna Nowa (dziś Legionowo) w 1877 r. – oraz tradycji związanych z działalnością miejscowych zakładów przemysłowych: Wytwórni

fot. Krzysztof Pietrzak

Balonów i Spadochronów oraz Huty Szkła. Osobne zagadnienie stanowi rozbudowana ekspozycja archeologiczna, poświęcona odkryciom z obszaru Legionowa i powiatu, ukazująca kulturę oraz najdawniejsze osadnictwo tych ziem. W pawilonie znajduje się nowoczesna sala konferencyjno-dydaktyczna, przeznaczona do organizowania różnego rodzaju spotkań i konferencji, upowszechniających działania naukowe i kulturalne Muzeum.

19 maja 2012 r. nastąpiło otwarcie Filii Muzeum Historycznego w Legionowie na osiedlu „Piaski”. Jej siedzibę stanowi odrestaurowany carski budynek koszarowy z 1892 r. W budynku Filii znajduje się stała wystawa poświęcona historii legionowskiego garnizonu – od jego początków u schyłku XIX w., aż do chwili obecnej. Filia „Piaski” stanowi ważny ośrodek podtrzymywania tradycji wojskowej. Spełnia także funkcje edukacyjne – prowadzone są lekcje muzealne, ponadto znajdują się w niej dostępna dla wszystkich czytelnia oraz pracownia z księgozbiorem dotyczącym tematyki związanej z wojskowością.

GDZIE ZJEŚĆ

☉ STACJA MICHA

Legionowo, ul. Tadeusza Kościuszki 5A, tel. 505 400 540

☉ GRUBA KAŚKA

Legionowo, ul. Jagiellońska 9D/7, tel. 22 784 11 11

☉ SZASZŁYKARNIA MAŁA

Legionowo, ul. Piłsudskiego 6, tel. 730 625 800

☉ RESTAURACJA RATUSZ

Legionowo, ul. Piłsudskiego 41, tel. 22 732 23 06

☉ BEEF BURGER

Legionowo, ul. Jagiellońska 9D, tel. 571 287 437

☉ THE BANDITS

Legionowo, ul. Warszawska 115, tel. 730 699 699

☉ KEBAB KING

Legionowo, ul. Zegrzyńska 15, tel. 22 316 37 37, www.kebabking.com.pl

☉ BAR PRZODOWNIK

Legionowo, ul. Jagiellońska 9D, tel. 695 124 664

☉ SAVONA PIZZA CLUB

Legionowo, ul. Józefa Piłsudskiego 43b, tel. 662 060 662, savonapizza.pl

☉ PIZZERIA OREGANO

Legionowo, ul. Stefana Batorego 17, tel. 22 732 10 83

☉ PAPAY

Legionowo, ul. Warszawska 74, tel. 22 732 90 29, www.papaylegionowo.pl

☉ DA GRASSO

Legionowo, ul. Jerzego Siwińskiego 2, tel. 504 907 575, www.dagrasso.pl

☉ BAR U KUZYNÓW

Legionowo, ul. Piłsudskiego 8c, tel. 697 089 090

☉ SUSHI GO

Legionowo, ul. Warszawska 59, tel. 22 774 02 74, sushi-go.pl

☉ TEN SUSHI

Legionowo, ul. Juliusza Słowackiego 37, tel. 22 245 27 77

☉ EVEREST LOUNGE

Legionowo, ul. Warszawska 59, tel. 780 034 440, www.everestlounge.pl

☉ CARSKA

Legionowo, ul. Zegrzyńska 1B, tel. 535 333 195, www.carska.com

☉ ZEN THAI

Legionowo, ul. Józefa Piłsudskiego 30, tel. 22 732 10 30, www.zenthai.pl

GDZIE SIĘ ZATRZYMAĆ

☉ ARENA HOTEL

Legionowo, ul. Bolesława Chrobrego 50, tel. 22 774 26 42, www.arenahotel.com.pl

☉ BUKOWIEC HOTEL & RESTAURANT

Legionowo, ul. Warszawska 49, tel. 606 580 666, www.bukowiec.eu

14

**Szlak Polski
Walczącej**

Turystyczny szlak patriotyczny „Polski Walczącej”

Powiat legionowski ma bogatą historię, której liczne, interesujące świadectwa pozwalają dziś poznawać ją i przekazywać kolejnym pokoleniom. Wśród obiektów architektonicznych wymienić można kilkusetletnie kościoły, pałace, budowle wojskowe oraz współcześnie ufundowane pomniki. Na terenie powiatu istnieje sieć oznakowanych szlaków pieszych i rowerowych, dzięki czemu jest to obszar bardzo atrakcyjny dla osób uprawiających turystykę czynną.

Ziemie powiatu legionowskiego były świadkiem zmagañ Polaków o niepodległość w czasach napoleońskich i w latach powstańczych zrywów: listopadowego 1830 r. i styczniowego 1863 r. Tu toczyły się walki I wojny światowej, bitwa warszawska 1920 r. i wojna obronna 1939 r. Tu działała Armia Krajowa, a Legionowo było drugim i jedynym poza stolicą miastem, w którym wybuchło Powstanie Warszawskie 1944 r. W latach 1980-90 na tym terenie skutecznie działała NSZZ „Solidarność”.

Ze względu na korzystny układ dróg lokalnych i komunikacji publicznej w powiecie legionowskim możliwe jest zwiedzanie szlaku Polski Walczącej odcinkami dostosowanymi do potrzeb i możliwości każdej grupy wiekowej. Na piękną, pouczającą przygodę z historią i przyrodą powiatu legionowskiego serdecznie Państwa zapraszają organizatorzy turystycznego szlaku patriotycznego „Polski Walczącej”.

fol. Joanna Stankowska

fol. Krzysztof Pietrzak

SZLAK POŁUDNIOWO-WSCHODNI, ZNAKI CZARNE

Szlak czarny jest najbogatszy w miejsca pamięci narodowej, ale również atrakcyjny dla miłośników przyrody i osób „polujących” na piękne krajobrazy. Podążając nim odwiedzimy 35 punktów związanych z walką Polaków o niepodległość, a także miejsca bezpośrednio przylegające do rezerwatów przyrody. Zwiedzimy liczne zabytki – m.in. pałac w Jabłonce i kościół w Nieporęcie. Trasa przystosowana jest dla rowerzystów.

0,0 km	PKP Legionowo Przystanek
3,6 km	Chotomów
10,7 km	Rezerwat Jabłonna
17,3 km	Jabłonna
24,5 km	Rezerwat Bukowiec Jabłonowski
29,1 km	PKP Legionowo
36,4 km	Nowopol
42,1 km	Nieporęt
50,6 km	Izabelin
54,9 km	Rembelszczyzna
57,0 km	Stanisławów Pierwszy
58,0 km	Rezerwat Puszcza Słupecka
59,2 km	Rezerwat Łęgi Czarnej Strugi
60,4 km	Kobiałka

- ▬▬▬▬ Przebieg szlaku
- 5 Numeracja punktów na szlaku
- ▲ Początek szlaku

OPIS CZĘŚCI SZLAKU

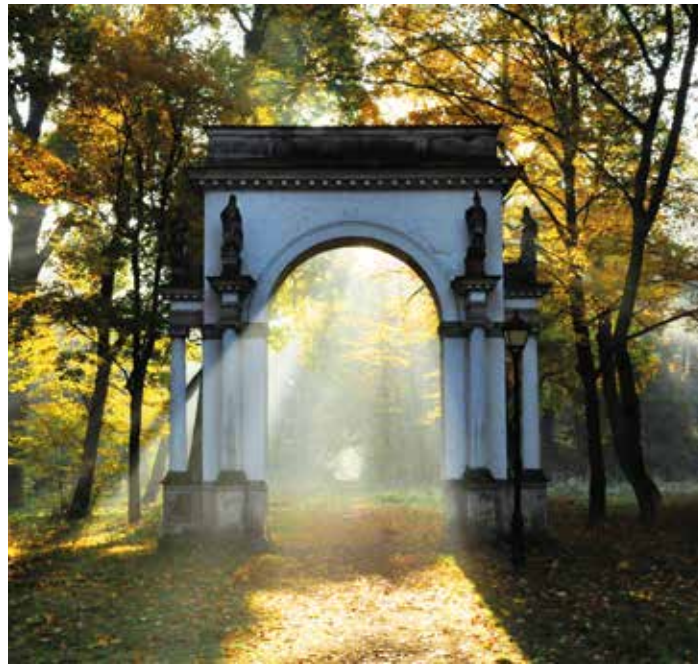
Ruszamy ze stacji PKP Legionowo Przystanek. Idąc wzdłuż torów na zachód docieramy do miejsca, gdzie legionowscy i chotomowscy powstańcy 1 sierpnia 1944 r. wykoleili niemiecki pociąg. Wokół składu, 3 sierpnia rozegrała się bitwa, w której hitlerowcy ponieśli straty. Zginął również polski dowódca – por. Stefan Krasieński „Kacper”.

Podążając dalej docieramy do Chotomowa. W miejscowości, której historia sięga XIV w., zwiedzamy jeden z najbardziej malowniczych cmentarzy w powiecie legionowskim i neogotycki kościół z 1863 r. Na chotomowskiej nekropolii spoczęło wielu zasłużonych dla lokalnej społeczności mieszkańców. Najstarsze zachowane nagrobki sięgają lat 50. XIX stulecia. Na początku XX stulecia na chotomowskim cmentarzu złożono na wieczny spoczynek Wincentego Rapczyńskiego – uczestnika wypadków 1863 r. Ze względu na carską cenzurę kamieniarz nie użył słów „powstanie styczniowe”. Chotomowski kościół został ufundowany przez hr. Maurycego Potockiego. Podczas wojny świątynia uległa poważnemu uszkodzeniu. W odbudowanym kościele znajdziemy tablice pamiątkowe poświęcone pochodzącym z Chotomowa i okolic żołnierzom Polskiej Organizacji Wojskowej oraz Armii Krajowej. Do walki z hitlerowskim najeźdźcą nawiązuje również pomnik w centrum miejscowości. Wykonany w kształcie powstańczej barykady, zwieńczony przez figurę orła w koronie, został ufundowany w 1961 r. przez towarzyszy broni i mieszkańców Chotomowa.

Dalej kierujemy się na zachód. Trasą wśród Lasów Chotomowskich docieramy do pasma wydm Gór Chotomowskich, na których 22 lutego 1943 r. w do dziś niewyjaśnionych okolicznościach zostało zamordowanych czterech żołnierzy AK. Ich ofiarę upamiętnia żelazny krzyż osadzony na biało-czerwonej szachownicy.

fol. Foto Media Art

fol. Stefan Wojciechowski

Zmieniamy klimat wędrówki. Kręta trasa prowadzi wśród bogatego drzewostanu z bujnym runem. Docieramy do wydmy zwanej Górą Konwaliową z uwagi na bogato występujące, objęte ochroną konwalie majowe. Sielankową atmosferę ponownie przerywa wizyta w miejscu przypominającym tragiczny okres hitlerowskiej okupacji. Szóstym punktem czarnego szlaku jest pomnik upamiętniający Polaków rozstrzelanych w Lasach Chotomowskich, wybudowany w 1973 r. Ofiarami hitlerowskiego terroru byli m.in. więźniowie warszawskiego Pawiaka.

Dalej docieramy na obrzeża rezerwatu Jabłonna. Przeważa w nim drzewostan sosnowy uzupełniony ciekawymi okazami dębu szypułkowego. Wkraczamy do Jabłonna - miejscowości, o której pierwsze świadectwa pisemne wspominają w 1339 r. W XVI w. w Jabłonie wybudowano drewniany dwór. Znaczenie wsi istotnie wzrosło po przeniesieniu stolicy do Warszawy. W latach 1774-1784 biskup Michał Poniatowski wybudował w Jabłonie okazałą, nowoczesną rezydencję letnią.

Cały opis szlaku na stronie www.szlak.powiat-legionowski.pl

SZLAK CENTRALNY, ZNAKI ZIELONE

Szlak centralny z powodzeniem można nazwać wojskowym. Spotyka się na nim szereg fortyfikacji i koszar. Na trasie znajdują się urokliwe zakątki przyrodnicze, zwłaszcza w okolicach Wieliszewa, oraz zabytki architektury, jakim bez wątpienia są ruiny zamku w Górze. Szlak w całości przydatny jest dla rowerzystów.

0,0 km	Suchocin
2,4 km	Janówek PKP
7,8 km	Góra
14,9 km	Olszewnica Stara
17,5 km	Kałużyn
21,1 km	Skrzeszew
25,0 km	Poniatów
29,7 km	Wieliszew
31,4 km	Rezerwat Wieliszewskie Łęgi
34,5 km	Zegrze Południowe
38,8 km	Michałów-Reginów
40,3 km	Wieliszew PKP
44,2 km	Nieporęt PKP
49,1 km	Białobrzegi
53,3 km	Beniaminów

fot. Starostwo Powiatowe w Legionowie

fot. Starostwo Powiatowe w Legionowie

55,9 km	Dąbkowizna PKP
57,0 km	Wólka Radzyńska
58,9 km	Sieraków
59,9 km	Zamostki Wólczyńskie

OPIS CZĘŚCI SZLAKU

Wędrówkę zaczynamy w Suchocinie, na przystanku PKS. Kierujemy się w stronę Janówka Drugiego, jednak przed tą miejscowością, przed przejazdem kolejowym, zwiedzamy pozostałości fortyfikacji Dzieła nr 10.

Budowę tych dwóch betonowych fortów należących do zewnętrznej linii obrony twierdzy Modlin carskie wojska rozpoczęły w 1912 r. W czasie działań wojennych w 1915 r. nieukończone forty zostały obsadzone przez 19. kompanię Nowogiejorgijewskiej Artylerii Fortecznej. Warto pamiętać, że wśród obrońców twierdzy było wielu Polaków z obszaru Królestwa Polskiego, których jesienią 1914 r. Rosjanie powołali pod broń. Betonowe forty do dziś zachowały się szczątkowo w postaci potrzaskanych wybuchami bloków.

Szlak prowadzi nas dalej, do Janówka Pierwszego, gdzie zwiedzamy kolejne fortyfikacje: Fort IV, Fort XVII b i Dzieło nr 9. Pierwszy obiekt niestety nie jest udostępniony, ponieważ znajduje się w rękach prywatnych. Drugi – stoi na terenie ogródków działkowych, ale łatwo do niego dotrzeć. Trzeci – znajduje się również w rękach prywatnych, ale jego właściciel chętnie udostępnia teren turystom.

Pozostałości trzech rosyjskich fortów w Janówku należały do zewnętrznego pierścienia obrony Twierdzy Modlin. Umocnienia tworzyły Grupę Forteczną Janówek, podawaną jako przykład nowoczesnych rozwiązań w fortyfikacji carskiej. Grupa składała się ze starszego ceglano-ziemnego Fortu IV z 1887 r. oraz dwóch nowszych umocnień betonowych z lat 1912-1915, tj. Fortu nr XVII i Dzieła nr 9. W połowie sierpnia 1915 r. twierdza Modlin została otoczona przez wojska niemieckie. Obrońcy na wieść o podpisaniu kapitulacji twierdzy wysadzili umocnienia w Janówku w powietrze.

Po zwiedzeniu fortyfikacji podążamy do współczesnego kościoła pw. św. Bartłomieja w Janówku Pierwszym. Na placu przed świątynią znajdują się pomniki poświęcone poległym i zamordowanym na przejściu granicznym oddzielającym Generalną Gubernię od III Rzeszy oraz ofiarom I wojny światowej i wojny z Rosją Radziecką w 1920 r. Następnie trasa prowadzi nas przez miejscowość Góra, gdzie znajdziemy budynek klasycystycznej oficyny i ruiny XVIII-wiecznego pałacu Poniatowskich. Zaraz za tym zabytkiem przechodzimy obok malowniczego jeziora Góra, a następnie łowiska „Okoń”. Docieramy do Krubina, następnie wędrujemy do Olszewnicy Starej, gdzie odwiedzamy

Skwer 11 Listopada, na którym stoi pomnik upamiętniający odzyskanie niepodległości w 1918 r. oraz kaplica z 1857 r.

Olszewnica Stara – miejscowość, która zyskała sławę, gdy w 1778 r. książę Stanisław Poniatowski zwolnił z pańszczyzny zamożniejszych włościan ją zamieszkujących. Była to pierwsza na ziemiach Korony reforma uwłaszczeniowa. Wieś rozstawił zarządca tutejszych dóbr książęcych Józef Wybicki, w utworze „Wiadomość z Olszewnicy” i Stanisław Trembecki w poemacie „Polanka”.

Szlak prowadzi nas przez Kałuszyn do Skrzyszewa, gdzie znajdziemy dwa przydrożne krzyże z 1922 r. Następnie docieramy do skrajnych pól Poniatowa, gdzie rośnie potężny dąb „Maciek”. Tutaj również w czasie kampanii wrześniowej 1939 r. funkcjonowało polskie wojskowe lotnisko polowe.

Cały opis szlaku na stronie www.szlak.powiat-legionowski.pl

fol. Joanna Stankowska

- Przebieg szlaku
- 5 Numeracja punktów na szlaku
- ▲ Początek szlaku

SZLAK PÓŁNOCY, ZNAKI CZERWONE

Są to tereny nad jeziorem, okolice rezerwatów, pola i łąki. Serock – jedna z najstarszych miejscowości na Mazowszu. W Woli Kietpińskiej znajduje się jedyny na terenie powiatu kościół XIX-wieczny. Te wszystkie atrakcje czekają na turystę, który zdecyduje się podążyć szlakiem północnym. Po drodze można odnaleźć pamiątki po Radziwiłłach i Krasieńskich. Szlak przydatny jest dla kolarzy.

0,0 km	Wierzbica
2,8 km	Serock
6,2 km	Jadwisin
7,0 km	Rezerwat Wąwóz Szaniawskiego
11,2 km	Zegrze
17,0 km	Wola Kietpińska
19,5 km	Rezerwat Zegrze
23,5 km	Dębe
25,4 km	Komornica

OPIS CZĘŚCI SZLAKU

Na szlak czerwony wyruszamy z ronda w Wierzbicy, przy którym stoi przypominająca walki powstania styczniowego kapliczka z 1863 r. Podążamy w kierunku Serocka.

fol. Starostwo Powiatowe w Legionowie

Serock – jedna z najstarszych miejscowości na Mazowszu. Pierwsza zachowana wzmianka pochodzi z 1065 r. W XI – XIII w. istniał tu gród, zwany wtedy Szyroczec, sprawujący kontrolę nad drogami wodnymi Narwi i Bugu. Serock jest miastem od 1417 r.

Wały Napoleońskie są dobrze zachowanym bastionem ziemnym. Pochodzą z 1811 r. Budowa twierdzy w Serocku wiązało się z napoleońską koncepcją budowy trójkąta fortyfikacji: Warszawa–Serock–Modlin. Umożliwiły one osłonę koncentracji armii i obronę przepraw na Narwi. Napoleon wydał rozkaz o rozpoczęciu prac budowlanych w Serocku i w pozostałych twierdzach trójkąta w 1807 r. Z tego okresu zachowały się ziemne umocnienia między ulicami Napoleońską i Zdrojową. Do marca 1811 r. twierdza w Serocku została powiększona. Dzięki przekazom pamiętnikarskim generała Caulaincourta oraz por. Stanisława Dunin-Wąsowicza wiemy, że cesarz Napoleon I zatrzymał się na postój w Serocku 10 grudnia 1812 r. podczas odwrotu spod Moskwy i oglądał umocnienia twierdzy.

Opuszczając Wały Napoleońskie kierujemy się w stronę centrum Serocka. Docieramy do kościoła. To najstarszy zabytek architektury w powiecie legionowskim wybudowany w latach 1524–1530, w stylu późnogotyckim. W okresie Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego kościół służył stacjonującym tu oddziałom wojsk polskich. Po zwiedzeniu świątyni udajemy się na oddalony o 200 m, wybrukowany w latach 1846-48 rynek. Znajdziemy tu, na ścianie ratusza, tablicę poświęconą pamięci poległych i pomordowanych mieszkańców Serocka. Nieopodal znajduje się również miejsce po synagodze z przełomu XIX i XX w. oraz kamienicy, w której podczas bombardowania w 1939 r. zginęło ponad 50 osób. Trasa biegnie obok domu Konrada Bocka, polskiego patrioty niemieckiego pochodzenia, który zginął stracony przez hitlerowców w publicznej egzekucji. Jego los podzieliło dwóch synów – Lubomir zginął jako żołnierz angielskich sił powietrznych, Ryszard został rozstrzelany przez radzieckie NKWD w Charkowie. Szlak prowadzi nas w kierunku serockiego cmentarza.

Serocki cmentarz założono w 1806 r. W okresie Królestwa Polskiego byli tu chowani weterani wojen napoleońskich. Uwagę zwraca jeden z największych pomników przy grobie, w którym spoczywa „pułkownik inżynierzy zasłużony na placu boju w swoim czasie i nagrodzony wielu orderami” – Adam Bogusławski (1785–1872). Cmentarz kryje także szczątki żołnierzy polskich, którzy polegli podczas walk z bolszewikami oraz kampanii wrześniowej

1939 r. Tutaj pochowano również saperów, którzy zginęli w 1945 r., w Serocku, w trakcie usuwania min. Na cmentarzu złożone są również szczątki ofiar egzekucji dokonanej przez hitlerowców 28 lutego 1941 r., kiedy w pobliskim wąwozie rozstrzelali 21 osób.

Na cmentarzu znajduje się grobowiec właścicieli dóbr zegrzyńskich – Radziwiłłów. Spoczywa w nim m.in. Konstanty Radziwiłł, oficer AK ps. Korab, który po walkach powstańczych został rozstrzelany przez hitlerowców we wrześniu 1944 r. Jego szczątki zostały odnalezione dopiero w maju 1969 r. na terenie zegrzyńskiego garnizonu. Znajdują się tu również groby uczestników konspiracji niepodległościowej, żołnierzy AK i Ruchu Oporu Armii Krajowej oraz konspiracji młodzieżowej.

Opuszczając cmentarz kierujemy się w stronę skarpy, przy której, na prywatnej posesji, znajduje się miejsce, gdzie w 1941 r. hitlerowcy rozstrzelali 21 młodych patriotów z organizacji „Gotów”. Następnie, idąc ul. Rybaki, mijamy posesję, w której gościł i malował Pablo Picasso. Szlak doprowadza nas do niedostępnego dla turystów rezerwatu Jadwisin, na terenie którego stoi pałac Radziwiłłów z 1898 r. Podążamy brzegiem Jeziora Zegrzyńskiego do miejsca po dworku dramaturga Jerzego Szaniawskiego. Potem kierujemy się w stronę Zegrza. Za ogrodzeniem Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki znajduje się miejsce śmierci majora Konstantego Radziwiłła.

Zegrze – w XIII w. było księżęcą wsią będącą nadrzeczną osadą handlową. Gościł tu Stanisław August Poniatowski. W 1890 r. teren ten został sprzedany Rosjanom, którzy wybudowali na nim twierdzę. Składały się na nią 2 połączone wałem forty, prochownie oraz ponad 100 budynków koszar. Obecnie również jest to teren wojskowy; zwiedzać możemy go tylko za zgodą dowództwa.

Cały opis szlaku na stronie www.szlak.powiat-legionowski.pl

fot. Andrzej Nowak

Jezioro Zegrzyńskie

Przystań w sercu Mazowsza

www.jezioro.zegrzynskie.pl

fot. Jacek Biegajski, Kinga Czerwińska, Paweł Kozarzewski, Radosław Lubiak,
Andrzej Nowak, flyboard-europe.com, windsorhotel.pl

ISBN 978-83-939956-4-6